

דברי הכנסת

הישיבה הארבע-מאות-ועשרים-ותשע של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, י"ג באדר התשנ"ו (4 במרס 1996)

ירושלים, הכנסת, שעה 10:03

דברי יושב-ראש הכנסת בעקבות הפיגוע הרצחני בירושלים

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שני, י"ג באדר התשנ"ו, 4 במרס 1996.

חברי הכנסת, אני מבקש בשם הבית להביע תנחומים למשפחות שיקיריהן נרצחו אתמול. אנחנו משתתפים ביגון ובאבלן, ומובן שהמלים לא יכולות לבטא את גודל האסון ואת התהומות שלו ואת הייסורים שמלווים את המשפחות ולדאבון לב יליו אותן עוד שנים רבות.

אני רוצה לאחל בשם הבית כולו איחולי החלמה לפצועים, להעלות על נס את העזרה האנושית הגדולה של אנשי חסד של אמת, אנשי מגן-דוד-אדום וכוחות הביטחון, המשטרה וכל כוחות הביטחון, נהגי "אגד", הנהגים האמיצים, וכל הסגל של בתי-החולים והרופאים והאחיות שעושים להצלת נפשות גם בשעה זו, לעודד אותם ולהביע את הוקרתנו ותודתנו.

העברתי אתמול בשמכם גם מברק תנחומים לנשיא רומניה, הנשיא אליאסקו, ולנשיא הפרלמנט של רומניה, וביקשתי להשתתף בצערן וביגון של משפחות הפועלים אשר מצאו את מותם כאן יחד עם יהודים ועם קורבן ערבי ממזרח-ירושלים באותו אוטובוס הדמים הנורא של אתמול.

עכשיו, חברי הכנסת, גם בימים קשים כאלה מנהלים סדר-יום של הבית, ולכן נעבור לעניינים שעל סדר-היום.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נפתח בשאלות ותשובות. שר האנרגיה יואיל בטובו לכבד אותנו בתשובותיו.

שחרור תחנות הדלק מהסדרי קרטל כובלים

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ד בשבט התשנ"ו (14 בפברואר 1996):

מבין 65 תחנות הדלק ששחררו מהסדרי כובלים עם החברות הגדולות, אין אף תחנה במערב-ירושלים. כך נאמר בכתבה בעיתון "ירושלים".

רצוני לשאול:

1. מדוע זה המצב וכיצד תתאפשר תחרות במשק הדלק באזור ירושלים רבתי?

2. כיצד יורדו מחירי הדלק בעתיד הרחוק והקרוב?

3. מה הוא מעמד ההסכמים הכובלים נוכח חוק-יסוד: חופש העיסוק?

תשובת שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. הממונה על ההגבלים העסקיים הגיע להסדר עם חברות הדלק "פז" ו"סונול" על מספר תחנות הדלק שישוחררו. תחנות הדלק שנבחרו לשחרור מתוך כלל התחנות נקבעו בהסתמך על מעמדן המשפטי ובהתחשבות עד כמה שניתן בפריסה גיאוגרפית.

2. שחרור תחנות הדלק יתרום ליצירת תחרות בתחום האמור רק אם יוקמו במקביל תחנות דלק חדשות. זהו תהליך מורכב מאוד, ומשרד האנרגיה והתשתית פועל כמיטב יכולתו לשחרור מקרקעין על-ידי מינהל מקרקעי ישראל לצורך הקמת תחנות דלק חדשות.

3. השאלה מה מעמדם של ההסדרים הכובלים בין תחנות הדלק לחברות הדלק לנוכח חוקי היסוד, טרם הוכרעה. כל אשר אנו יכולים לומר בשלב זה של הדברים הוא, שכנראה החוקים האמורים יסייעו בחיזוק עמדת משרד האנרגיה והתשתית, כי ראוי להביא חוזים מקפחים אלה לכלל סיום מוקדם ככל הניתן.

הפסקות חשמל בתל-אביב

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ד בשבט התשנ"ו (14 בפברואר 1996):

ביום שלישי, 26 בינואר 1996, הודיעה חברת החשמל, כי תיפסק אספקת החשמל לשכונת בבלי בתל-אביב מהשעה 06:00 ועד 18:00, שעות רבות. הפסקת החשמל התארכה בשעתיים. אזרחים רבים ישבו בחשכה שעות רבות, ללא חימום.

רצוני לשאול:

1. מדוע נמשכות הפסקות החשמל זמן כה רב?

2. מדוע נמשך התיקון שעתיים מעבר לזמן שצוין?

3. מה יעשה משרדך לגבי מקרים דומים בעתיד?

תשובת שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. אני מניח שהשאלתא מתייחסת להפסקת חשמל מיום ג', 16 בינואר 1996, ולא ליום ו', 26 בינואר 1996, שבו לא נעשו עבודות תחזוקה ולא נרשמה הפסקת חשמל כלשהי.

ביום 16 בינואר 1996 תוכננו על-ידי חברת החשמל עבודות יזומות לשיפורים ברשת החשמל המזינה את שכונת בבלי בשעות 06:00–18:00, ומודעות על כך הופצו לדירות הנוגעים בדבר. בעקבות בקשות של התושבים נדחתה תחילת העבודה לשעה 07:00.

במהלך העבודה, שהיתה מורכבת ורחבת היקף, אירעו שיבושים טכניים בלתי צפויים, שגרמו להארכת משך הביצוע בשעה, נוסף על דחייה שנגרמה עקב שינוי שעות התחלת העבודה.

חברת החשמל סיפקה במהלך העבודות לחלק מהתושבים אספקת חשמל אלטרנטיבית באמצעות דיזל גנרטור. במקרה זה תנאי האזור לא אפשרו מתן גיבוי באמצעות הגנרטור הנייד לכל התושבים.

חברת החשמל עושה מאמצים כדי לצמצם ככל האפשר את משך העבודות ולמזער את הנזק לתושבים. בין היתר, יורחב השימוש בגנרטורים ניידים למטרה זו.

הפסקות חשמל בבית-חורון

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ד בשבט התשנ"ו (14 בפברואר 1996):

ביישוב בית-חורון קורות לעתים קרובות הפסקות חשמל, אשר נמשכות שעות רבות, למרות הבטחות של חברת החשמל לתקן תקלות בתוך זמן קצר.

רצוני לשאול:

1. מה גורם להפסקות החשמל הרבות והממושכות באזור זה?

2. מה ייעשה כדי למנוע את ההפסקות?

3. האם יפוצו תושבי האזור על האי-נוחות בגין הפסקות החשמל?

תשובת שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. היישוב בית-חורון מקבל את אספקת החשמל שלו באמצעות הקווים של חברת החשמל למחוז ירושלים בע"מ. הפסקות החשמל בקו המזין את היישוב נגרמו משתי סיבות: א. כתוצאה מעומס רב על הקו. בעיה זו נפתרה לאחר שחברת החשמל לישראל חיברה קו נוסף בין תחנת משנה עטרת לרשת של החברה המזרח-ירושלמית; ב. הפסקות מתוכננות שנועדו לצורך ביצוע עבודות אחזקה ושיפורים בקו. על הפסקות אלה ניתנה הודעה מראש, כמקובל בחברת החשמל לישראל.

3. הפסקת החשמל כפי שתוארו לעיל אינן מחייבות את חברת החשמל לשלם פיצוי, בהתאם לאמנה שנחתמה בין חברת החשמל לצרכניה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לכבודו על המאמץ. אני לא יודע למה אתה צריך כל כך למהר, לך אין פריימריס.

הצעת חוק-יסוד: חופש העיסוק (תיקון)

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, עכשיו אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. הצעת חוק-יסוד: חופש העיסוק (תיקון), בקריאה ראשונה. את החוק יואיל בטובו להציג שר המשפטים. כבודו, בבקשה. רשימת הנואמים נסגרה. 32 נואמים נרשמו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, חוק-יסוד: חופש העיסוק התקבל בכנסת לראשונה בשנת התשנ"ב, והנוסח הנוכחי שלו התקבל בשנת התשנ"ד, בחודש מרס 1994. מאז נחקק חוק יסוד זה מודעת הכנסת לקיומו, והיא שוקלת אם הצעות החוק המונחות בפניה תואמות את הוראותיו.

הכנסת יודעת וערה לכך, שאם יתקבל כאן בכנסת חוק אשר פוגע בחופש העיסוק שלא לתכלית ראויה או במידה העולה על הנדרש, יכול בית-משפט העליון לקבוע, כי אין תוקף לאותו חוק וכי החוק "אינו חוקתי".

במשך שנים רבות חוקקה הכנסת חוקים רבים בלי שהיתה צריכה להביא בחשבון כי קיימת נורמה חוקתית אשר מגבילה את כוחה לחוקק חוקים. כאשר התקבלו חוקי היסוד בדבר זכויות האדם בשנת 1992, היה על הכנסת להחליט מה דינם של חיקוקים אשר התקבלו לפני תחילתם של חוקי היסוד. הכנסת בחרה בשתי שיטות שונות לגבי שני חוקי היסוד.

בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו נקבע העיקרון של שמירת דינים. זאת אומרת, שחקיקה אשר היתה בתוקף לפני תחילתו של חוק היסוד תעמוד בתוקפה, ללא הגבלת זמן, גם אם היא אינה עומדת בהוראותיו של חוק היסוד.

לגבי חוק-יסוד: חופש העיסוק בחרה הכנסת בשיטה שונה וקבעה הוראת מעבר מוגבלת. נקבע, כי החקיקה הקיימת תעמוד בתוקפה לתקופה של שנתיים, אך חקיקה זו תפורש ברוח הוראות חוק היסוד. הוראה דומה נקבעה בחוק היסוד, אשר החליף את חוק היסוד המקורי בשנת 1994.

תקופת מעבר זו, השומרת על תוקף החוקים מול הוראות חוק-יסוד: חופש העיסוק, עומדת להסתיים ב-10 במרס שנה זו.

חופש העיסוק הוא מזכויות האדם החשובות בשיטתנו המשפטית, אך זכות זו בוודאי אינה עולה בחשיבותה על כבוד האדם, חירות האדם, הזכות לפרטיות וכיוצא באלה. דא עקא, שלגבי זכויות יסוד חשובות ביותר אלו קבעה הכנסת הוראה של שמירת דינים. גם בנוסח של חוק-יסוד: החקיקה, אשר גובש בוועדת החוקה, חוק ומשפט, נקבע, כי חקיקה קיימת תעמוד בתוקפה, גם אם היא סותרת חוק-יסוד. וזאת כדי לשמור על יציבות הדינים, יציבות החקיקה.

מאז קבלתו של חוק-יסוד: חופש העיסוק, החלה עבודה שמטרתה להתאים את החקיקה הקיימת להוראות חוק היסוד. משרד המשפטים הפיץ לאחרונה תזכיר חוק, הבא לתקן יותר מ-20 חוקים שונים שיש בהם מגבלות עיסוק מטעמי גיל, אזרחות, התנהגות או עיסוקים נוספים. הצעה זו לתיקון מקיף של חוקים רבים באה להנהיג מדיניות חקיקתית מתואמת, העולה בקנה אחד עם הוראות חוק-יסוד: חופש העיסוק. נמצאות בשלבי הכנה גם הצעות לתיקון חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח-1958, ופקודת היבוא והיצוא. התיקונים המוצעים נוגעים למספר רב מאוד של משרדי ממשלה, רשויות ציבוריות אחרות וגופים אחרים, והליך החקיקה, יש להניח, לא יהיה קצר.

נוסף על האמור לעיל, קיימות יוזמות חקיקה מקיפות בנושאים אחדים, שנועדו להחליף את החקיקה הקיימת המשליכה על חופש העיסוק. הצעת חוק הטיס, למשל, הבאה להחליף את החקיקה הקיימת מתקופת המנדט, ואשר מסדירה מקצועות הקשורים בתעופה, אושרה לאחרונה בוועדת השרים לענייני חקיקה והיא תובא לאישור הכנסת. הצעה לחוק חדש בדבר פיקוח על מחירים נדונה בוועדת הכספים של הכנסת, לאחר שעברה קריאה ראשונה.

התיקון שאנו מציעים בחוק-יסוד: חופש העיסוק בא לקבוע, כי דברי חקיקה אשר התקבלו לפני קבלת חוק היסוד בשנת 1994 ימשיכו לעמוד בתוקפם שנה אחת נוספת, עד לחודש מרס 1997.

אני רוצה להעיר, שגם אם היה תכנון להתאמת חוקים להוראות חוק היסוד, קיצור זמן עבודתה של הכנסת הנוכחית בשל הקדמת הבחירות לא יאפשר לנו להעביר בכנסת הזאת גם אותם תיקונים שכבר הוכנו לחוקים קיימים, כדי להתאימם להוראות חוק היסוד. ולכן ההארכה המתבקשת מתבקשת גם מקיצור משך תקופת כהונתה של הכנסת הנוכחית.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, ברשותך, חשוב מאוד שאתה אתנו כאן, אתה כל הזמן אתנו, אני ממש מתנצל לפניך, אבל זה שייך לקטע הזה שאמרת עכשיו. האם אני יכול לבקש ממך משהו?

שר המשפטים ד' ליבאי:

בוודאי.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נשב ביום חמישי, יום ארוך. בשבוע הבא נשב שלושה ימים, ואם יהיה צורך נאריך במשך היום ואחרי-הצהריים, ואפילו בלילות. באו אלי הרבה ראשי סיעות שביקשו לסיים את עבודת הכנסת, כלומר לצאת לפגרה בסוף השבוע הבא. עם זאת, אני מנסה לשכנע אותם, ואני אנקוט כאן עמדה נחרצת, שגם בשבוע לאחר מכן נשאיר לנו לפחות עוד יום עבודה ארוך מאוד אחד, ואם יהיה צורך – עוד קצת. אני מודע לזה שיש פריימריס לשתי המפלגות, אבל אני חושב שאנשים שעושים את העבודה כאן עושים לעצמם גם את הפריימריס. מה שאני מבקש ממך, מצד הממשלה, שאחרי שאתה יודע כבר מהו מאגר הזמן, שתזרים לנו את כל מה שלדעתך נחוץ לסיים. כי אנחנו יוצאים לפגרה של חג הפסח, יום הזיכרון לשואה, יום העצמאות וכן הלאה. אינני בטוח שלאחר מכן נוכל לחזור, כי יישארו לנו שלושה-ארבעה שבועות, וזה לא מקובל לפני בחירות, אלא לכנסים שאתם תקראו לנו בדחיפות, או שאנחנו נבקש.

אז הנה, זה מה שעומד לרשותך, תעביר בין שרינו בממשלה את העין הסורקת והמקצועית שלך, ותשתמשו בזה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מודה לכבוד יושב-ראש הכנסת על הערתו. אני גם מסכים עם ההערה הזאת, היא במקומה. אני אמרתי דברים דומים בישיבה של השרים, כדי שגם השרים יהיו ערים לכך שהם צריכים לתת את העדיפות להשלמת אותם חיקוקים שחשוב לסיים אותם בכנסת הנוכחית. גם יושב-ראש ועדות הכנסת ערים לכך. משום שבכמה מהוועדות הוקדשו שעות רבות של דיונים בהצעות חוק חשובות ביותר, והם מלכתחילה תכננו את האפשרות שהם ימשיכו לעסוק באותם חוקים עוד שבועות מספר, ועכשיו הם מתבקשים לזרז את הליך החקיקה, להקדיש שעות נוספות רבות ביום כדי להשלים כמה מהחוקים החשובים באמת שמונחים לפני ועדות הכנסת וזוכים שם לטיפול רציני. לכן אנחנו נעשה מאמץ – –

היו"ר ש' וייס:

אז היוזמה בידיך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אנחנו נעשה מאמץ גם מצד הממשלה, כמו שאדוני מצד הכנסת, להשלים את מה שניתן להשלים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

התיקון שאני מביא עכשיו בפניכם דרוש כדי למנוע מצב של חוסר ודאות לגבי החקיקה הקיימת, במיוחד החקיקה הכלכלית הענפה, העשויה לפגוע, בדרך זו או אחרת, בחופש העיסוק. ניתן פירוש רחב בפסיקה למושג חופש העיסוק, וחקיקה בתחומים שונים ומגוונים, לרבות רישוי מקצועות, הסדרת הייבוא והייצוא, הגבלים עסקיים, הגנת הצרכן, דיני עבודה, תכנון הפעילות החקלאית במשק ועוד, אלה יכולים להיות נושא לתקיפה משפטית, לערעור על תוקפם של חוקים והסדרים קיימים. כדי לאפשר תקופה נוספת לבחינת חקיקה זו, מוצע לתקן את סעיף 10 לחוק היסוד.

התיקון לא ימנע את התערבותו של בית-המשפט במקרים של פגיעה בחופש העיסוק, גם כאשר מדובר בחקיקה קיימת. בית-המשפט יכול להשתמש בכלים פרשניים, וכך הוא עושה בפועל, כדי לתת לחקיקה פירוש העולה בקנה אחד עם חופש העיסוק. חקיקת משנה, גם זו שחוקקה לפני חוק היסוד, עומדת כל העת לביקורת שיפוטית. התיקון רק יקבע, כי בתקופת הביניים בית-המשפט לא יקבע כי חוק של הכנסת הוא חסר תוקף משום שהוא נוגד את חוקי היסוד.

אני כשלעצמי סמוך ובטוח, כי בית-המשפט העליון לא ימהר לבטל הוראה בחוק של הכנסת. גם אם בית-המשפט העליון יבוא למסקנה שהוראה מסוימת בחוק אינה מתיישבת עם הוראות חוק יסוד, הוא ייתן לנו, לכנסת ולממשלה, שהות מספקת כדי לתקן את החוק ולהתאימו לחוק היסוד ולפסיקת בג"ץ. עם זאת, מוטב שנעשה אנו ליציבות החוק. מוטב שהתאמת החוקים הקיימים לחוקי היסוד תיעשה מבעוד זמן וביוזמתנו.

לכן אני מבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה ולהעבירה לוועדת החוקה, כדי שזו תחזיר לנו הצעת חוק זו לקריאה שנייה ושלישית עוד במושב זה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר המשפטים. שלוש דקות לכל נואם. סגרנו את הרשימה. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה. אחריו – חברי הכנסת אריאל ויינשטיין, פני בדש, יורם לס, חגי מירום, אלי גולדשמידט, רפאל אלול, רון נחמן, עוזי לנדאו, דוד מנע, נעמי בלומנטל, סילבן שלום, נעמי חזן, מיכאל איתן, יהושע מצא, משה גפני, ענת מאור.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מבקש להוסיף את שמי לרשימת הנואמים.

היו"ר ש' וייס:

בסדר.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, שר המשפטים, היום יום תענית אסתר, ואקרא קטע מהקינות שאמרנו הבוקר לתענית אסתר, ולצערי הדבר אקטואלי אחרי הפיגועים הטרגיים שהיו בשבוע שעבר ואתמול: "צר ואויב הלטיש עיניו. פיהו פער לשאוף עניו. עישת בשלו להשמיד קהל המוניו. סגל לאבד חרת בנשתונויו". לצערנו, כמה שהדבר אקטואלי מאז עמלק, דרך המן, עד היום, ערפאת וה"חמאס". כולם רוצים לאבד, להשמיד את קהל עדת ישראל. אבל כמו מפלת עמלק והמן, כך תהיה מפלתם של כל הרשעים בדורנו.

אדוני שר המשפטים, אני אתמוך בחוק. הוא חוק טוב, חוק דמוקרטי, חוק שבא לתקן אפליה, חוק שבא לאפשר חופש עיסוק. אני רק מבקש בשעת התיקונים, אנא לראות שמורשת ישראל לא תיפגע, שבמסווה זה של חופש העיסוק לא יהיה עודף שוויון שיפגע בכל הקדוש לערכי ישראל.

אדוני היושב-ראש, כולנו עברנו את הפיגועים ואת הקטל ואת הטרגדיות. חשבתי על רעיון, ואני רוצה להעלותו בפניך, וטוב שזה יבוא ביוזמת היושב-ראש: אולי נחליט אנחנו, חברי הכנסת הנמצאים היום כאן, שניסע בקו 18 – קו 18, שכונה אתמול "קו המוות".

היו"ר ש' וייס:

זה ח"י.

יוסף בא-גד (מולדת):

כידוע ביהדות – "וחי בהם".

חברי הכנסת, לא נבוא במכוניות הפרטיות ובמכוניות השרד אלא ניסע בקו הזה כחברי כנסת ושרים, להראות לעם ישראל שלא רק הם נוסעים בקו החיים, גם אנחנו נכנסים, ובלי ליווי, ובלי אבטחה, כדי להרגיש כחלק מן העם. הייתי אומר: העם זקוק ברגעים אלה לעידוד, לכן אני גם לא אומר כל מה שאני חושב על גורמי הפיגוע והדרכים למנוע את הפיגוע, אבל אחדות חייבת להיות.

אומרים לנו תמיד: ערפאת הבטיח. ערפאת הבטיח שאם ואם – יהיה שקט, יהיה שלום, והרי זה כל מה שאנחנו רוצים מאז הסכם אוסלו. גם סדאם חוסיין הבטיח לחתניו, אחרת הם לא היו חוזרים. הם חזרו, והוא רצח בדם קר לא רק את חתניו, גם את נכדיו, כדי שלא יישאר זכר מאלה שבגדו בו. לא ייאמן. מתי נבין ויהיה לנו שכל להבין שלא נהיה חתניו של ערפאת? אנחנו נכנסים למלכודת, נלכדים במלכודת, ואחר כך תישאר הבטחה שלא קוימה. אנא התעשתו. אי-אפשר להאמין להבטחות שלהם, עלינו להיות חזקים ולבטוח בבורא עולם.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת בא-גד.

בקשר לרעיון שלך: החברים שמעו. אני מתאר לעצמי שחלק יאמץ את הרעיון. כל אחד מאתנו מבטא בדרך כזאת או אחרת את ההזדהות עם תושבי הקטמונים, אחינו ואחיותינו שם, שעוברים באמת סבל כל כך גדול. אני יודע שחבר הכנסת דוד מגן ואני ביטאנו את זה בדרך אחרת: אתמול תרמנו דם. כל אחד לשיטתו. אני לא רוצה לכפות על חבר כנסת שום מסגרת, אני משאיר את זה ליוזמה האישית של חברי הכנסת. אבל הרעיון נשמע.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני לא רוצה לנסוע לבד.

היו"ר ש' וייס:

בהזדמנות זו אנחנו מעבירים מכאן ברכת הזדהות עם אחיותינו ואחינו בשכונת הקטמונים.

חברי הכנסת אריאל ויינשטיין, פני בדש, יורם לס, חגי מירום, אלי גולדשמידט, רפאל אלול, רון נחמן, עוזי לנדאו, דוד מנע, נעמי בלומנטל, סילבן שלום, נעמי חזן, מיכאל איתן, יהושע מצא, משה גפני. חברת הכנסת ענת מאור, ואחריה – חבר הכנסת אסעד אסעד. אם הוא לא יהיה – חברי הכנסת בנימין טמקין, מאיר שטרית, יצחק לוי, חיים אורון. אמשיך לקרוא את השמות אחר כך. בבקשה, גברתי, סגנית יושבת-ראש הכנסת, חברת הכנסת ענת מאור. שלוש דקות לרשותך.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, ראשית אני רוצה להשתתף באבלן הכבד מנשוא של משפחות חללי פעולת הטרור הנתעבת. אני רוצה להביע איחולי החלמה לפצועים.

אני רוצה לשבח את ההחלטות החשובות שנפלו אתמול בממשלה, את ההיערכות של מערכת הביטחון וזו של המשטרה, ואת התגובות המאופקות והקריאה למצוא פתרונות, ולא דברי הסתה, כפי שנשמעו מראש עיריית ירושלים ומנהיגים מהאופוזיציה.

זו שעה קשה לכולנו – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

זה העידן החדש, כפי שנאמר? זה מאוד לא בסדר.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת שילנסקי, בשעה קשה זאת – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אני לא שמעתי.

דב שילנסקי (הליכוד):

למה את אומרת שיש הסתה? אנשים דיברו מתוך כאב.

ענת מאור (מרצ):

אמרתי שיצאו נגד ההסתה. אם לא הובנתי טוב, אמרתי שאני משבחת את תגובות האופוזיציה, שיצאו נגד הסתה. תודה, חבר הכנסת שילנסקי; אם לא הובנתי נכון, זה מה שציינתי. בירכתי על התגובות המאופקות שיצאו נגד המיעוט שניסה להתארגן ולהסית. תודה על ההערה.

חברי הכנסת, אדוני השר, אני רוצה מאוד לתמוך בהצעתך. אני רוצה להזכיר, אדוני השר, שבחוק-יסוד: חופש העיסוק יש לנו שתי בעיות. האחת – אנחנו לא במצב של העדר חוקה, אנחנו במצב של חוקה נכה. להזכירך, אדוני השר, לפני שבוע העלינו חברת הכנסת גול'נסקי ואנוכי בשם חברי כנסת רבים את הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות. ועדת החוקה, חוק ומשפט, בסיוע משרדך, עומדת להביא, אני מבינה, עוד לפני פיזור הכנסת הנוכחית, שלוש הצעות חוק יסוד: זו של זכויות משפטיות, זו של חופש הביטוי וזו של זכויות חברתיות. גם אם לא יעלה בידנו להעביר את שלושתן – דבר שאני תומכת בו מאוד – חובה להעביר את חוק-יסוד: זכויות חברתיות, שכן אנחנו במצב של חוקה נכה. לא אחזור על נאומי מלפני שבוע, אבל לא יכול להיות שחוק-יסוד: חופש העיסוק יהיה דגל ואליל ומורה הדרך, ולא יהיה במקביל לו, באותו מעמד ושווה ערך לו, חוק-יסוד: זכויות חברתיות.

אני חוזרת ופונה אליך, חבר הכנסת רביץ, ואל כל הסיעות הדתיות, לתמוך בנושא של חוק-יסוד: זכויות חברתיות, כמקביל לחוק-יסוד: חופש העיסוק.

הסוגיה השנייה, אדוני השר, ציינת אותה בדבריך, אבל בדברי ההסבר אין מספיק הבהרות, שלא רק החוקים שצינו פה צריכים לשמש ריסון ואיזון לחוק-יסוד: חופש העיסוק. כל נושא ההתיישבות

והחקלאות, כל נושא המחירים – זה ערעור אדיר. אני רוצה להזכיר, אדוני השר, דבר שאתה יודע: חוק-יסוד: חופש העיסוק, כפי שחוקק במדינת ישראל, יש בו גרעין חיובי, אבל הוא מאוד קיצוני. במעט מדינות מערביות דמוקרטיות הוא קיים בצורה כל כך גורפת. לפיכך אני מברכת מאוד על הדחייה, ובתוך השנה הזאת אנחנו רוצים להגן במידה סבירה על החקלאות, על ענפי משק אחרים חשובים ביותר, ולאזן את החוק הזה עם חקיקה נוספת. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת ענת מאור. חברי הכנסת אסעד אסעד, בנימין טמקין, מאיר שטרית, רחבעם זאבי, חיים אורון, יצחק לוי, יוסף עזרן. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – בבקשה, גברתי. שלוש דקות. לאחר מכן חברי הכנסת אליעזר זנדברג, אברהם הירשזון, נאוה ארד, דוד צוקר, יגאל ביבי, עובדיה עלי, רענן כהן, דוד מגן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החוק שהובא לפנינו הוא פרי האילוף שקיים, ואין ספק שצריך לתמוך בו ולאפשר למשרד המשפטים להיערך בצורה מסודרת וללא חקיקה חפזה. במדינת ישראל עדיין יש הרבה מאוד אפליות בתחום העיסוק; לא רק אפליה בתחום קבלת רשיון טיס, אלא אפילו, למשל, אפליה בקבלה לעבודה במפעל אלקטרוניקה בפעולה הפשוטה ביותר, ששם יש, למשל, אפליה לאומית. אפשר להביא עוד הרבה דוגמאות אחרות בתחום הזה. לכן, מן הראוי באמת לקבוע בחקיקה השוואה או תיקון בתחומים האלה.

אני מבקשת את רשותכם לומר כמה מלים בעקבות הפיגוע הנורא שאירע אמש בירושלים והחריד כל אדם שפוי, כל אדם שמכבד את זכות הזולת לחיים. כל אדם, יהיה הוא יהודי, ערבי, ישראלי או פלשתיני, לא יכול אלא להביע שאט נפש מאותם מבצעי פיגועים, ששופכים את דמם של אזרחים חפים מפשע.

אבל, אני מבקשת, חברי הכנסת, להביע את חששי הגדול, שצעדים שהם צעדים של ענישה קיבוצית, צעדים שבאים לפגוע באוכלוסייה שלמה, ולא לתפוס את האחראים לפיגועי הטרור, כמו למשל הסגר שהוטל על השטחים, בסופו של דבר ישמשו בומרנג נגד כל מי שרוצה לדאוג לביטחונם האישי של תושבי ישראל.

אני רוצה לקבוע בצער, שצעדים כאלה גורמים סבל ומצוקה למאות אנשים. מחירו של שק קמח בעזה עלה, בשל הסגר, מ-60 שקל ל-120 שקל. החקלאים ברצועה אינם מסוגלים לייצא את התוצרת; לאמהות אין במה לקנות לא לחם ולא חלב לילדיהן.

אני לא רואה שום טעם ביטחוני בסגר הזה, חוץ מניסיון ללכת לפי הלוך רוח שמישהו חושב שהוא הלוך הרוח הציבורי.

אני רוצה לומר, שאני בטוחה שהלוך הרוח הציבורי הוא, שצריך להמשיך בשלום וצריך להגיע להסדר של הפרדה מדינית, אבל לא הפרדה מינהלית, הפרדה כפויה. אם הם יחיו במדינתם – הם יוכלו לסחור עם מי שהם רוצים; יוכלו לפתח את הכלכלה שהם רוצים; יוכלו להשקיע היכן שהם רוצים. אי-אפשר להחזיק את המקל בשני קצותיו. אי-אפשר, בשם הביטחון, להפוך את רצועת-עזה למין מחנה סגור, סגור מכל צדדיו, בגדר תיל גבוהה, אין יוצא ואין בא: לא מי שזקוקים לטיפול רפואי; לא חקלאי שרוצה לייצא את תוצרתו ולא פועל שרוצה להרוויח את לחמו. כתוצאה מכך נגרום לכך שעזה תהפוך לסיר לחץ עוד יותר גרוע ועוד יותר מסוכן.

אני מבקשת לנצל את ההזדמנות ולפנות בקריאה לראש הממשלה ולכל שרי הממשלה, לנקוט צעדים בוני אמון, צעדים של שיתוף פעולה עם הרשות הפלשתינית במאבק נגד מבצעי טרור, נגד משגרי טרוריסטים, אבל לא נגד אוכלוסייה אזרחית. תודה, אדוני.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חברי הכנסת אליעזר זנדברג, אברהם הירשזון, נאוה ארד, דוד צוקר, יגאל ביבי, עובדיה עלי ורענן כהן – אינם באולם. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד מגן, ואחריו – לחבר הכנסת דב שילנסקי.

רבותי, עכשיו הרשימה באמת סגורה. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת דב שילנסקי, ואחריו – חבר הכנסת רביץ, חבר הכנסת פלד, חבר הכנסת אלסאנע, חבר הכנסת זוילי וחבר הכנסת רפאל איתן. כפי שאמרתי, אי-אפשר להירשם עוד.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לכולנו אותה תחושה קשה. קשה לעבור לעבודת חקיקה רגילה בלי להעלות את הכאב שמלווה אותנו, את כולנו. ואני מנצל את ההזדמנות הזאת שאני עולה על הבמה כדי לשלוח תנחומים למשפחות השכולות ואיחולי החלמה שלמה לפצועים.

הצעת החוק המונחת לפנינו מצביעה למעשה, בכל הכבוד, על מחדל מחשבותי. כשהוצעה ההצעה ובה נקבע פרק הזמן, מ-10 במרס 1994 עד 1996, נטל משרד המשפטים על עצמו את החובה להמריץ את בחינת החוקים הקיימים ולמנוע סתירות לכאורה בין חוקים ישנים שאינם עולים עוד בקנה אחד עם חוק-יסוד: חופש העיסוק, והנה היום מבקש מעמנו שר המשפטים להאריך את התקופה עוד בשנה.

קשה להצביע בעיניים עצומות על תיקון שהוא למעשה תיקון טכני, המדבר על כך שמשרד המשפטים וזרועות אחרות של הממשלה מבקשים זמן נוסף כדי לעדכן את מערכת החוקים האחרים.

אני יכול להעיד על משרד עצמאי, רשות עצמאית, על משרד מבקר המדינה, שם בחנו את כל הדברים הנגזרים מחוק-יסוד: חופש העיסוק. רק בשבוע שעבר אישרה הכנסת, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, את תיקון מס' 32 לחוק מבקר המדינה, המעניק למבקר המדינה שיקול דעת להענקת

היתרים מהותיים בנושאים שונים, כמתבקש וכעולה מחוק-יסוד: חופש העיסוק. מדוע המשרדים האחרים של הממשלה והגופים האחרים לא עשו את מה שעשה המשרד הזה, למי מחכים?

אם כן, אדוני היושב-ראש, לפי בקשתו של שר המשפטים לאשר את הצעת החוק, אני אתמוך בהצעת החוק, כי אנחנו רוצים שספר החוקים שלנו יהיה מסודר, שהחוקה תהיה מסודרת ושהחוקים לא יסתרו את חוקי היסוד. אבל אי-אפשר לעשות זאת בלי להביע מחאה על כך שהגופים השונים והזרועות השונות בממשלה לא עשו את אשר התחייבו לפני הכנסת לעשות בתוך שנתיים ימים.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דוד מגן. חבר הכנסת דב שילנסקי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אברהם רביץ.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החוק שמובא בפנינו עתה הינו חשוב, ויש לי מה לומר לגביו. אך אשתמש במספר הדקות שיש לי ואדבר על חופש עיסוק שונה, חופש עיסוק שנוצר פה עכשיו, חופש העיסוק ברצח יהודים. נוצר מצב חופשי, רוצחים יהודים יום אחרי יום, שבוע אחרי שבוע.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כל אחד עם העבר שלו, עם הזיכרונות שהוא נושא. אתה, אדוני היושב-ראש, ואנוכי, הננו היחידים פה בכנסת שהיו שם ונושאים את הזיכרונות מתקופות השואה. השואה היא ייחודית ואין דומה לה, אך מחובתנו ללמוד ממנה, ויש אסוציאציות.

אנו במלחמה, זאת מבין סוף סוף גם ראש הממשלה שמעון פרס, אומנם מאוחר מדי, והצעדים שנוקטים הם פחותים מדי. האסוציאציה שלי במלחמה זו היא: צד אחד צוחק וצד שני בוכה, זהו הגטו. אך לנו שם לא היתה ברירה, ואילו פה אנחנו במולדת.

אני קורא לממשלה לצאת מהטראומה הזאת, לצאת מהאווירה של הגטו שאליה הכניסו את כולנו. ואני קורא לעם כולו להתחזק, להתעודד. כבר עברנו ימים קשים באמונה ובדבקות בארץ-ישראל, נעבור גם את זה.

תנחומים למשפחות השכולות, הבראה ובריאות לפצועים שנמצאים בבתי-החולים ולאלה שכבר השתחררו.

היו"ר ש' וייס:

אנו מאוד מודה לחבר הכנסת שילנסקי ומצטרף לאיחולי ההחלמה ולניחומים.

חבר הכנסת אברהם רביץ, ואחריו – חבר הכנסת משה פלד; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אתה יודע שאנחנו בכלל לא חסידי חוקי היסוד, בכלל לא. אבל התיקון שאתה מביא לחוק-יסוד זה, אני חושב שהוא תיקון נכון, הוא במקום. כאשר התיקון הזה יגיע לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אני אציע אפילו להאריך את המועד משלוש שנים לחמש שנים.

כידוע, חוק-יסוד הוא חוק שעומד לקבוע יסודות לתקופה ארוכה מאוד, וראוי שנבחן את חוק היסוד לאור מערכת החוקים הקיימת לתקופה ארוכה יותר, כיצד הדברים באמת מסתדרים עם החיים בעצמם.

לא ברור שאנחנו נרצה דווקא לשנות חוק רגיל, יכול להיות שנרצה להשאיר אותו, ויכול להיות שנרצה לשנות אותו. אנחנו צריכים לראות את חוק היסוד בעת פעולתו.

אני חושב, שבכלל היה ראוי שזו תהיה הנורמה של חוקי היסוד כולם, שהם יעמדו למבחן לחמש שנים, לאמור לתקופה ארוכה.

היו"ר ש' וייס:

יש תקדים מסוים בחוקה בארצות-הברית, שם נתנו לסדרה של עקרונות עשר שנים, ואחר כך קראו BILL OF RIGHTS. לזלזה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

יש חוקי יסוד שנבנו עם החיים בעצמם. לכן, כמובן נתמוך בתיקון הזה לחוק היסוד.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר שני משפטים ביחס למצב המיוחד שעם ישראל נמצא בו כיום. אני לא חכמולוג, אני לא אסטרטג ואינני איש ביטחון מיוחד, בדרך כלל אני סומך על הממשלה ואני מאמין שהיא רוצה שיהיה טוב לעם היהודי; אני סומך על הממשלה. אני רוצה לומר דבר שהוא מעבר לפרוגרמה של המין האנושי הרגיל. לפי עניות דעתי, אנחנו חייבים באמת להיות ראויים לחיות כאן בארץ-ישראל, בארץ המובטחת, חיי שלום ושלווה. אם באמת נהיה ראויים, נגיע למצב המיוחל הזה.

מובן שאינני עוסק בתכתיבים כיצד כל יחיד ויחיד חייב להתנהג ולהיות ראוי, כל אחד יעשה את חשבון נפשו שלו, אבל כחלק מציבור, כמדינה, כשלטון, אנחנו חייבים יותר להדגיש את מהותנו היהודית, את דמותנו היהודית ואת חיינו היהודיים בארץ-ישראל – בלי להיכנס לפרטים במסגרת זאת – כדי שנהיה ראויים לארץ המובטחת, שהובטחה לנו על-פי תנאים הכתובים בקושאן שנתן לנו הקדוש-ברוך-הוא. באופן כללי יותר ויותר אנחנו חייבים לאמץ את חוקי התורה, כדי שנהיה ראויים לחיים של שלום וביטחון בארץ-ישראל. תודה, אדוני.

הי"ר ש' וייס:

אני מתאר לעצמי שאתה מבקש שהארץ המובטחת תהיה גם מאובטחת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

נכון.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת משה פלד. חבר הכנסת טלב אלסאנע. אחריו – חבר הכנסת נסים זוילי.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני תומך בהצעת החוק שהוגשה ומייחל ליום שבו יונח כאן ויעבור בקריאה שנייה ושלישית חוק-יסוד: זכויות האדם וחירותו.

רצוני להתייחס לאירוע הקשה שפקד אותנו אתמול. לא אחת קורה, שבתוך החושך האפל יש ניצוץ של תקווה, מתוך הבכי אפשר לחוש שמתרחש שינוי במגמה. שמעתי הבוקר את יושב-ראש הכנסת, אשר התייחס לתופעה שהייתי רוצה שרבים מאתנו, ערבים ויהודים, יתייחסו אליה. זו תופעה חדשה של תחושת אחדות הגורל ותחושת השותפות לא רק בדם שנשפך בירושלים, כשדם קורבנות ערבים ויהודים התערבב ביחד בעקבות מעשה הפשע הנבזה והשפל, שהיה מכון לרצוח את הניצוץ או התקווה לשלום באזורנו, אלא יש תגובה משותפת, המסמלת שינוי במגמה ואחדות נגד האכזריות, נגד האלימות, ומתן הזדמנות לסיכוי של חיים אחרים באזורנו.

עתה מתכנסת ועדת המעקב הערבית העליונה בשפרעם, כדי לומר בקול רם: די, מספיק עם שפיכות הדמים הזאת, מספיק עם הפגיעה בחפים מפשע תחת הסממה של אסלאם, או תחת הסממה של מאבק לאומי צודק. זה טרור לשם עצמו, זו פגיעה באנשים חפים מפשע, שלא רק שלא מקדמת את העם הערבי הפלשתיני, אלא הופכת את האינטרסים שלו לקורבן הראשון של מעשי הטרור האלה. המעשים האלה רחוקים מערכי האסלאם, רחוקים מהערכים של המורשת הערבית, רחוקים ממורשת העם הפלשתיני הגאה.

אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, בבחירות הפלשתיניות האחרונות 90% מהעם הפלשתיני הצביעו בעד יאסר ערפאת, בעד הרשות הפלשתינית, אשר החליטה על נקיטת אמצעים, לדעתי ברורים, קשים ונוקשים נגד פורעי החוק. בגישה הזאת היא מסמלת את התמיכה בתהליך השלום, ורק מיעוט קטן מהוה אופוזיציה ומתנגד לתהליך השלום, כשהם רוצים ליטול את החוק לידיים וגם ליטול את עתידם של הפלשתינים ושל היהודים באזור, כדי שהם יקבעו את עתידנו ויעצבו אותו על-ידי המעשים האלימים והשפלים האלה.

לכן כולנו, מחנה השלום, צריך לומר להם בקול רם: לא ניתן לכם להכתיב לנו את עתידנו ואת גורלנו, וכולנו נהיה מאוחדים כדי לקדם את תהליך השלום, כי אנו הרוב, אנו המחנה השפוי והמחנה הנאור.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. חברי, חבר הכנסת נסים זיילי. אחריו – חבר הכנסת רפאל איתן.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

מה עם עשרות האלפים הרוקדים בקלקיליה על האוטובוסים?

טלב אלסאנע (מד"ע):

לדעתי, יש מאות אלפים שמתנגדים להם.

נסים זיילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קשה לכולנו לחזור לשגרת הכנסת אחרי הימים שאנחנו עוברים.

בהקשר זה אני רוצה להגיד רק משפט אחד: המאבק נגד המרצחים האלה הוא מורכב ומסובך. אני רק לא רוצה שמישהו מאתנו יגיע למסקנה שצריך להיכנע להם. לפעמים בהתבטאויות אומללות עלולים לתת תחושה שלתנועות הטרוריסטיות ולמרצחים האלה תהיה אפשרות לקבוע את עתידה של מדינת ישראל, הם יוכלו לקבוע האם התהליך יימשך או ייפסק, הם יוכלו לקבוע האם אנחנו הולכים בדרך זו או בדרך אחרת. היום כולנו צריכים להיות אחראיים, לבכות את מתינו, אנחנו מבכים אותם בכי אמיתי וחורקים שיניים, אבל אסור לנו לתת למרצחים לקבוע את עתידה של המדינה – אני לא מקשר את זה לשום ממשלה ולשום מדיניות – אסור להם להכתיב מה יהיה עתידנו. זו צריכה להיות החלטה מקיר לקיר.

אני מקווה, שההחלטות של הממשלה מאתמול יניבו את הפירות המצופים של מאבק שיפטיק בתנאים הקיימים עד כמה שניתן את הטרור. אסור בשום פנים ואופן, שמה שקרה בשבועות האחרונים יביא אותנו למסקנה, שה"חמאס" יקבע מה עתידה של מדינת ישראל.

אני מאוד אוהב את השם של החוק – אני מצטער על ששר המשפטים לא נמצא כאן – – –

דוד מגן (הליכוד):

הוא כאן, לשמאלך.

נסים זילי (העבודה):

בסדר. השם של החוק, חוק חופש העיסוק, הוא שם מבטיח. אני שמח שאנחנו מקבלים ארכה של שנה כדי ליישם אותו, ואני יכול לומר את המשמעויות של החוק הזה לגבי ענף אחד, ענף החקלאות.

אם החוק הזה עובר כפי שהוא מנוסח, משמעותו לגבי ענף החקלאות היא חיסול המשק המשפחתי במדינת ישראל. אני רוצה להביא שתי דוגמאות קיצוניות.

במושבים שלאורך גבול לבנון יושבות 1,500 משפחות, שכל אחת מהן מגדלת כ-2,000 מטילות. הענף היחיד שהן יכולות להתבסס עליו ולהתפרנס ממנו הוא ענף הלול, שבינתיים הוא ענף רווחי. תארו לעצמכם, שבמסגרת חופש העיסוק יבוא אדם אחד עם יכולת כספית וכלכלית, יקים חוות הטלה אחת במקום מקור פרנסתן של 1,500 משפחות. אנחנו עוד לא בנויים למצב שבו נוכל לוותר לחלוטין על התכנון החקלאי.

דוגמה שנייה. 1,400 משפחות שמתפרנסות מרפת, מפרות חולבות. או דוגמה של חלוקת מים. יש מיליארד מטרים מעוקבים של מים שמחולקים היום לחקלאים. מחר בבוקר חוואי גדול שרוכש קרקעות בנגב יגיד: לא מעניינת אותי החלוקה שעושה מדינת ישראל, יש לי חופש עיסוק, אני רוצה לטעת, לשתול, לגדל גידולים, תנו לי מה שצריך.

לכן, חברים, החוק הזה עלול להיות הרסני מבחינת החקלאות. אני מעריך, ששנה אחת לא תספיק אלא אם כן נוציא ענפים מסוימים מהחוק הזה, או שלא נפעיל אותו לגבי ענפים מסוימים, אחרת הוא יהיה הרסני, ומחרתיים נקום למציאות שלא יהיה אפשר להתמודד אתה. חשובה מחשבה מאוד מעמיקה של הממשלה כדי להביא לכך, שלמרות השם היפה והמושך של החוק הזה, הוא לא יהיה הרסני לגבי ענפים מסוימים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת נסים זילי.

יש פה באמת עניין מאוד מרכזי בפילוסופיה המדינית של חירות הקניין האין-סופית, הליברלית, מול צרכים של תכנון מדינה ושל מדינת רווחה. אני לא מכיר כמעט אומה, ודאי שלא אומה עם ערכים סוציאליים, שלא הביאה בחשבון גם חלוקה של עבודה, תכנון לאומי, צדק חברתי. על-פי השקפתי, זה לא פחות חשוב מן העיקרון המתייפיף של חופש הקניין.

שר המשפטים ביקש שנעביר את התשובה שלו ואת ההצבעה למועד אחר היום, מפאת העובדה שצרכים ככל הנראה 61 תומכים בחוק הזה בכל שלביו, אף ששר המשפטים אמר לי, שיש מי שגורס על-פי השקפתו שמספיק בקריאה שלישית. אני מחובר לקבוצה הסבורה שמספיק בקריאה שלישית, אבל מי אנחנו מול מי שקובע.

לפיכך, אדוני השר, אתה תחליט מתי תהיה הצבעה, כאשר יהיה לך הרוב הדרוש. אבל אז גם התשובה שלך תהיה ואז יש לי כיסוי תקנוני לדחייה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, אבקש להשיב בשלב מאוחר יותר. ראיתי שחברי הכנסת הולכים ומתאספים. כאשר ביקשתי זאת, מנינם הגיע ל-50. עכשיו מנינם הגיע כבר ל-60, אבל קשה לכנס אותם מייד ועכשיו. אם אדוני ייתן שהות-מה, אז אני אשיב מאוחר יותר. יש תמיכה כללית לתיקון הזה.

היו"ר ש' וייס:

תדריך אותנו או את אחד מסגני כאן, כי יש לנו הסכמה רחבה מאוד סביב החוק. בסדר גמור. אני מודה לכם מאוד, חברים. כאמור, התשובה וההצבעה נדחות, אדוני המזכיר.

הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 29) (העלאת אחוז החסימה), התשנ"ג-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ממשיכים במלאכתנו, חברים יקרים. החוק הבא – הצבעה בלבד: הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 29) (העלאת אחוז החסימה), התשנ"ג-1993. חבר הכנסת דוד מגן, לכמה אתה רוצה להעלות?

דוד מגן (הליכוד):

לצערי הרב, נתאפשר רק ל-2% – – –

היו"ר ש' וייס:

קריאה ראשונה. בסופה של הקדנציה הקודמת עלה כאן חבר הכנסת גרשון שפט ונאם נאום חוצב להבות על החשיבות של העלאת אחוז החסימה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

הוא העניש את עצמו.

היו"ר ש' וייס:

אני התנגדתי והצבעתי נגד. יש לי השקפה נגד הדברים האלה ערב בחירות. אמרתי לו פה – ניהלתי את הישיבה – גרשון, גרשון, תראה מה שאתה עושה לך, וראה איפה הוא ואיפה האחוז.

חבר הכנסת דוד מגן, מכיוון שגשר כנראה מתחברת, אני לא יכול לנאום לך את הנאום הזה.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

בגלל זה התחלף השלטון.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, גם לחבר הכנסת דוד מגן היושב-ראש יגיד: דוד, דוד?

היו"ר ש' וייס:

לא. שמעתי שיש איזה סידורי "גשר ותר-לו", אז אני לא אומר. חבר הכנסת מגן, נאום והצבעה – בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הוא כבר נבלע בקרבו של הליכוד.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הואיל ובהערת אגב הוזכרה תנועת גשר, אני רוצה לבשר לכולם ולהבטיח לכולם, כי תנועת גשר, התנועה החברתית הלאומית, היא תנועה עצמאית. כמקובל בעולם הפוליטי, מדי פעם יש הסכמים בין מפלגות, פעם להקמת קואליציה, פעם לריצה. אז בנושא הזה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מי יאמין לדברים כאלה? מי יאמין לכם? יצאתם בשם "תנועה חברתית", ולאן הגעתם?

דוד מגן (הליכוד):

רשם המפלגות, אבל לא זה הנושא.

אדוני היושב-ראש, הכנסת אמורה היתה להצביע בנושא אחוז החסימה כבר לפני למעלה משנה וחצי, העלאתו מ-5.1% ל-2%, אף שהמחשבה המקורית היתה ל-5.2%. הכנסת היום אמורה להצביע, בעוד דקה, על פשרה המדברת על כך, שקודם כול התחולה תהיה לגבי הכנסת החמש-עשרה ולא לגבי הבחירות הקרובות, כדי שהכול יתארגנו בהתאם לצורך.

עם זאת, צריך לזכור, כי ההצעה המקורית בוועדת החוקה מדברת על התיקונים בחוק-יסוד: הממשלה והבחירה הישירה לראש הממשלה; הרעיון המקורי מדבר שם על 5.2%. ויש כאן לכאורה סתירה בין חוק הבחירות לבין חוק-יסוד: הממשלה.

כדי שהכנסת, בעזרת השם, הכנסת הארבע-עשרה, תוכל לדון על בסיס מוצק בנושא מאוד חשוב, שאולי לעתים הוא גם מעורר מחלוקות, בעניין אחוז החסימה, סוכם עם כל הגורמים אשר עיכבו את ההצבעה עד היום, ובמיוחד סיעת מולדת, כי בעניין הזה ייערך דיון לקראת הכנסת החמש-עשרה, והיום אנחנו נשלים רק את השלב של ההצבעה לעניין 2% בחוק הבחירות לכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דוד מגן.

הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 29) (העלאת אחוז החסימה), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת דוד מגן, קריאה ראשונה. היא תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אם אכן יוחלט כך. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 4

נגד – 13

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 29) (העלאת אחוז החסימה),

התשנ"ג–1993, לוועדה לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ארבעה תומכים, 13 מתנגדים, אין נמנעים. הנושא הועבר לדור הבא. רבותי, שינויי בחירות ערב בחירות... אני רואה חיוך נסוך על פניו של חבר הכנסת דוד מגן כאילו שהוא מרוצה מהתוצאה. האומנם?

דוד מגן (הליכוד):

הוכח שגשר מתכוונת להיות תנועה גדולה.

היו"ר ש' וייס:

אני לא יודע מה היא מתכוונת, אני יודע מה היא עושה.

הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון מס' 3)

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון מס' 3), קריאה ראשונה. אדוני שר המשפטים, הבמה שלך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, התיקון המוצע לחוק-יסוד: נשיא המדינה הוא פועל יוצא של חוק-יסוד: הממשלה, הידוע יותר כחוק לבחירה ישירה של ראש הממשלה, אשר התקבל בכנסת הקודמת וייכנס לתוקפו עם הבחירות הקרובות לראש הממשלה וכינון הממשלה. התיקון בא להתאים את הוראות חוק-יסוד: נשיא המדינה להוראות חוק-יסוד: הממשלה החדש ולמנוע סתירה ביניהם.

סעיף 11 לחוק-יסוד: נשיא המדינה קובע בפסקה (2), כי הנשיא פועל לכינון הממשלה, והוא מקבל את התפטרות הממשלה. עם הנהגת בחירות ישירות לראש הממשלה, נשיא המדינה לא יפעל עוד לכינון הממשלה. ראש הממשלה הנבחר הוא שיפעל לכינון הממשלה. כמו כן, על-פי חוק-יסוד: הממשלה החדש, הממשלה אינה יכולה להתפטר. ראש הממשלה יכול להתפטר על-ידי מסירת כתב התפטרות לנשיא המדינה.

בחוק-יסוד: הממשלה החדש נוספה לנשיא סמכות חדשה וחשובה. בסעיף 22 לחוק-יסוד: הממשלה נקבע, כי החלטת ראש הממשלה לפזר את הכנסת טעונה אישורו של נשיא המדינה.

לאור השינויים שיונהגו על-פי חוק-יסוד: הממשלה החדש, יש צורך לתקן את סעיף 11 לחוק-יסוד: נשיא המדינה ולפרט את תפקידיו ואת סמכויותיו של הנשיא בהתאמה למבנה החוקתי החדש.

סעיף 12 לחוק-יסוד: נשיא המדינה קובע, כי "חתימתו של נשיא המדינה על מסמך רשמי טעונה חתימת קיום של ראש הממשלה או של שר אחר שהחליטה עליו הממשלה, זולת מסמך הקשור בכינון הממשלה". גם סעיף זה טעון תיקון, כיוון שהנשיא אינו עוסק עוד בכינון הממשלה. כנגד זה, יש לקבוע כי מסמך הנוגע לסמכות הנשיא לאשר את החלטת ראש הממשלה לפזר את הכנסת, שהיא סמכות מהותית ועצמאית של הנשיא, אינה טעונה חתימת קיום של ראש הממשלה או של שר משרי הממשלה.

התיקון המוצע הוא על דעתו של כבוד נשיא המדינה עזר ויצמן. אני מבקש מהכנסת לאשר את התיקון בקריאה ראשונה, ולהעבירו לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, לשם הכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים, שאלה לי אליך: האם על-פי החוק החדש, אחרי שנערוך את תהליך החקיקה, הנשיא יוכל בעצם למנוע את פיזור הכנסת? שם כתוב "הסכמתו", ולא "אישורו".

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכון.

היו"ר ש' וייס:

למלה אישורו יש בדרך כלל מסורת חוקתית, ולפיה הכוונה היא לאיזה מין אישור פורמלי. מודגשת הסכמתו, ואתה היית בין מחוקקי החוק הזה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכון.

היו"ר ש' וייס:

כלומר, האם אדוני מודע לכך שבעצם אנחנו מעבירים כוח שלטוני אדיר לנשיא?

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכון.

היו"ר ש' וייס:

הרבה יותר גדול מכפי שהיה לו לפי המצב הקיים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

והיה והנושא יעמוד על הפרק, אכן יש לנשיא המדינה תפקיד חיוני, ולא אחת המצב הזה יכול להתעורר דווקא בעתות משבר, כאשר נראה לכאורה שיש כנסת לעומתית, וקשה לראש הממשלה ולממשלה לנהל את ענייני המדינה בכנסת, ואז נשאלת השאלה מה לעשות. יכול להיות מצב, שמצד אחד רוב הכנסת אינה משתפת פעולה עם ראש הממשלה, אבל מצד שני היא לא מבקשת להצביע לו אי-אמון, כי לא נוח לה הדבר, שהרי אם יצביעו אי-אמון לראש הממשלה, הכנסת תתפזר, ולחברי הכנסת אולי נוח שלא להתפזר אבל להמשיך "להציק" לראש הממשלה. מה אז?

לכן השיטה החדשה עומדת במידה רבה על איזונים, גם איזוני אימה, אם אפשר לומר כך, בין הכנסת לבין ראש הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

כן, אבל פה יש איזון בין ראש הממשלה לנשיא.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכון. מדוע? משום שמצד אחר, כל עוד לא נתנסינו בשיטה החדשה, היתה מחשבה שמא ראש ממשלה – אם ננסח זאת בצורה ציורית – יקום בוקר אחד על צד שמאל ויחליט: אני רוצה לפזר את הכנסת. כדי שהפיזור לא יהיה חפוז, חשבנו שכל עוד השיטה לא נוסתה, מוטב לשים בלם מסוים על ראש הממשלה, שהרי האקט של פיזור הכנסת הוא אקט בעל השלכות כל כך רציניות במשטר דמוקרטי. לכן אמרנו, שאם ראש ממשלה בדעה שהוא איננו יכול להמשיך ולמלא את תפקידו והכנסת אינה משתפת אתו פעולה, והכנסת אינה רוצה להתפזר – שתהיה גם לו סמכות, אבל הסמכות הזאת תעמוד בביקורת מיידית של אישיות נכבדה ומרכזית במדינה, שהוא יצטרך קודם כול לשכנע אותה שתיתן את הסכמתה, כי אז העם יהיה משוכנע שטובת המדינה לנגד עיניו של ראש הממשלה בפיזור הכנסת, ולא רק קפריזה כלשהי, שאולי תקפה אותו באותו יום.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. ברשותך, אעביר את הקטע הזה לנשיא המדינה, כיוון שהיתה כאילו מיתולוגיה שהחוק החדש מצמצם מאוד את סמכויותיו. החוק החדש, באמצעות הסעיף הזה, מעניק כוח פוליטי ממדרגה ראשונה לנשיא בימי משבר, יותר מאשר היה לו. ברשותך, נעביר את הקטע הזה מן הפרוטוקול גם לנשיא מדינתנו.

חברי הכנסת, הדיון מתחיל. חבר הכנסת יוסף בא-גד, שלוש דקות. אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי. אני סוגר את רשימת הנואמים, רבותי.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, כבוד שר המשפטים, יש לי הצעת תיקון, כבוד היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אולי צריך לקבוע, שחבר כנסת מתמיד שמדבר בכל נושא, יהיה לו כיסא קרוב יותר, כדי שיוכל לעלות ביתר מהירות. אני פשוט רץ כל הזמן ממרחקים. זה כבר נאמר באווירה של מחר – של פורים.

היו"ר ש' וייס:

בתור חבר כנסת מתמיד גם בקדנציות הקודמות, נדמה לי שאם אפשר היה לממש את האיחולים של חברי הכנסת, הם היו מאוד ממליצים שהכיסא שלו יהיה מחוץ למליאה, כדי שלא יטריד אותם.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם כך, נתפשר ונשאיר את המצב הקיים.

אדוני שר המשפטים, כבר אמרתי לך שהצעת החוק היא טובה, ואם תזכיר לי להזכיר, כמועמד לראש הממשלה, חשבתי על התיקון הזה.

היו"ר ש' וייס:

האם לא הסרת את מועמדותך?

יוסף בא-גד (מולדת):

מועמד שהסיר את מועמדותו, לכן אני חופשי לדבר היום. כמועמד בדקתי היטב את החוק וראיתי דבר מעניין: הכנסת, מתוך אינטרסים אישיים, אף פעם לא תוריד את ראש הממשלה, כי הורדתו היא הורדתה. חברי הכנסת מתפזרים אתו, ולכן יכול ראש ממשלה להיבחר מסיעה קטנה ביותר, ותמיד ידאגו שהוא יישאר על כנו, כדי שהם לא ירדו. לכן טוב עשית שהעלת הצעה, שגם ראש הממשלה יוכל להחליט להתפטר ולפזר את הכנסת, וטוב שזה בסמכות נשיא המדינה.

בהזדמנות זו אני מעלה כאן הסתייגות קלה להצעת התיקון: נשיא המדינה יישאר עצמאי ובלתי כפוף בדבריו ובהחלטותיו בכל נושא. היו עכשיו כמה מקרים שבהם נשיא המדינה העלה הצעות שאולי לא היו לרוחה של הממשלה הנוכחית, ומייד התחיל "עליהום", ואפילו היה חבר כנסת שהעז להעלות הצעה לסתום את הפה לנשיא המדינה. הוא עשה זאת בצורה אלגנטית, אך הוא העז להעלות הצעה כזאת.

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, אני מבקש מהסביבה לשמור על שקט.

יוסף בא-גד (מולדת):

דראושה, ידידי, תקשיב.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מהסביבה של בא-גד לא להפריע לו.

יוסף בא-גד (מולדת):

חבר הכנסת דראושה, תקשיב, אתה יודע שאני אומר דברי טעם, אתה הרי מכיר אותי כבר ארבע שנים כאן.

שלמה בניזרי (ש"ס):

מכיוון שאין דיון מדיני, החלטנו לדסקס בינינו את הנושא המדיני.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יש בינינו קונסנסוס בכל מה שקשור לנושאים הומניים, אנושיים. אנחנו מגנים את הטרור בשם כל הציבור, יהודי וערבי כאחד.

היו"ר ש' וייס:

אולי גם בא-גד יצטרף לקונסנסוס.

יוסף בא-גד (מולדת):

גם אני מצטרף לקונסנסוס. הושיבו אותי בין חברי הכנסת הערבים, ובתחילה דאגתי, אבל התברר שזה לברכה, ויחד עשינו נגד חוק החזיר ונגד צמצום מספר ימי הלימודים לחמישה. יחד לחמנו והגענו להישגים יפים, וזה מראה שאפשר שיהיה שיתוף פעולה בין כל האזרחים החיים בישראל.

דרך אגב, היושב-ראש, שאלו למה לא היה היום דיון מדיני.

היו"ר ש' וייס:

אני יכול להשיב. אתה שואל ברצינות?

יוסף בא-גד (מולדת):

כן, חברי כנסת שאלו כאן.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שהממשלה לא ביקשה למסור הודעה, ואני אפילו מבין לרוחה. שוחחתי הבוקר גם עם ראש הממשלה וגם עם השר המתאם. לדאבון לב, השבוע אנחנו בדיוק במצב הרוח של השבוע הקודם. מכיוון שהאווירה היא אווירה של ריסון, נדמה לי שמה שקורה הוא סביר.

יוסף בא-גד (מולדת):

כן, אבל ודאי שאי-אפשר להתעלם מהנושא.

היו"ר ש' וייס:

איש לא מתעלם, כל דובר דיבר.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רוצה לחזור ולסכם את מה שביקשתי: להבטיח בהזדמנות זו שמעלים הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה, שהנשיא יישאר עצמאי גם בדבריו וגם בהחלטותיו. אי-אפשר להפוך אותו לבובה העושה את רצון כל ממשלה שתהיה. חייב להיות אדם מעל לממשלה, שיש לו דעות, והעם ישפוט לאחר מכן אם הדעות שלו מקובלות או לא. כל עוד הוא נשיא, צריך לתת את האפשרות לפחות לאדם אחד, כמו שלדעתי לרבנים הראשיים ולראשי הדתות, להיות אינסטנציה מעלינו. הם צריכים להיות עצמאים, ללא כל שיקולים אחרים.

אני בא לשבח את נשיא המדינה על קריאתו אתמול לעצור את התהליך, לעצור את פינוי חברון ולעשות חושבים מחדש. יישר כוח לנשיא המדינה.

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חברי הכנסת רחבעם זאבי, פני בדש, חגי מירום, אריאל ויינשטיין, עובדיה עלי, מאיר שטרית, דוד מנע, רענן כהן, טלב אלסאנע, ואחריו – את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, אחרון הנואמים.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

אבקש לדבר.

היו"ר ש' וייס:

סגרתי את הרשימה, חבר הכנסת אחימאיר. לחוק הבא תוכל להירשם. טוב, בתור תלמיד שלי באוניברסיטת תל-אביב, האם אוכל לקפח אותך? היו לי שני תלמידים היושבים כאן: דראושה באוניברסיטת חיפה, ואתה היית סטודנט שלי באוניברסיטת תל-אביב. נעשה איזון ביניכם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני, אנחנו גאים במורה שלנו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, כבודו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני סבור, שהצעת החוק מחויבת המציאות, ותיקוני החקיקה הם מחויבים המציאות, בכל הנוגע לעריכת הבחירות בישראל, כאשר ראש הממשלה נבחר ישירות על-ידי העם והסמכות היא סמכות העם. לכן הצעת החוק נכונה, ואני תומך בה.

בזמן הזה, כאשר מתקיים כאן הדיון, בפעם הראשונה קורה ונופל דבר כזה בקרב העם הערבי הפלשתיני: ברצועת-עזה מתארגנת ומתקיימת תהלוכה המונית של תושבים ערבים פלשתינים, אשר משמיעים את קולם הרם בגנות הפיגועים שהיו בירושלים, מנדים את מבצעייהם ומביעים את תמיכתם ברשות הפלשתינית, שהיא הנציג הלגיטימי והנבחר של העם הערבי הפלשתיני. לדעתי, כשנשמע קול כזה ברצועת-עזה, זה הקול שמשקף את הרוב המוחלט של תושבי עזה, שמשמיעים את קולם בעד החיים, בעד תקווה ובעד שלום, ונגד כל הקיצוניים, אם זה כהניסטים, אם זה גולדשטיינים, ואם זה "חמאסניקים", של "עז אל-דין אל-קסאם".

בזמן הזה, בתקופה הזאת, הקריאה הזאת חייבת לקבל גם תגובה של העם בישראל. צריך להשמיע קונסנסוס של חזית אחת של תומכי תהליך השלום, של אלה שרוצים לתת סיכוי לעתיד חדש, לפתיחת דף חדש באזורנו. רק אתמול השמיע מנהיג התנועה האסלאמית, שיח' עבדאללה נימר דרוויש, בקול רם, בקול ברור וצלול, שהאסלאם איננו מטיף לרצח. להיפך. כשהנביא מוחמד היה שולח את הצבא המוסלמי למלחמות, הוא היה מצווה עליהם ארבעה דברים: לא לפגוע בילדים, לא לפגוע בנשים, לא לפגוע בזקנים, ואפילו לא לפגוע בעצים ובמטעים. עד כדי כך האסלאם רגיש לפגיעה באנשים חסרי ישע. אפילו בזמן מלחמה, אפילו בזמן של קרב, יש חוקים ויש כללים. קל וחומר במצבים הקיימים. פגיעה בחפים מפשע סותרת ונוגדת את ערכי האסלאם.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אומר משפט אחד בשפה הערבית.

היו"ר ש' וייס:

השפה הערבית מוכרת במדינת ישראל ובכנסת. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

(נושא דברים בשפה הערבית)

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת אלסאנע, לא ידענו שתעשה את זה ולא הכנו מתורגמן, לכן, למען הפרוטוקול, אני מבקש שתיתן תרגום קצר ותמציתי של דבריך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

בשמחה. אני פניתי מעל הדוכן הזה לבני העם הערבי הפלשתיני וציינתי, שהמעשים האלה אינם תואמים את הערכים של העם הערבי הפלשתיני, את התרבות שלו, ולא את ערכי האסלאם, אשר מטיף לסלחנות ותומך בשלום. ואמרתי, שבעידן הזה אנחנו צריכים להשמיע את הקול של הרוב המוחלט, כפי שהתבטא גם במערכת הבחירות האחרונה לרשות הפלשתינית. צריך גם להציג לעולם את הפן הנאור, הפן התרבותי ובעל הערכים של האסלאם ושל הלאום הערבי הפלשתיני, בעל הסוגיה ובעל הנושא הצודק במאבקו לזכותו להגדרה עצמית, ולא להציג את המאבק הזה כמאבק של רצח ופגיעה בחפים מפשע.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יוסי אחימאיר, ואחריו – אחרון, חבר הכנסת שלמה בניזרי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה שוב לגנות את המעשה הברברי, הנפשע, שהיה אתמול, וכן את שני הפיגועים שהיו לפני שבוע בירושלים ובאשקלון. הגינוי הזה הוא גינוי חד-משמעי, ברור. בגינוי הזה אני מייצג את הציבור הערבי כולו במדינת ישראל, ואני חושב שאני מייצג גם את רוב רובו של העם הפלשתיני ושל העולם הערבי. שמעתי גינויים למעשים הנפשעים הללו גם בירדן, גם בתימן, משגרירים ערבים מארצות ערב השונות שנפגשנו אתם. כולם מגנים את המעשים הנפשעים הללו. רק קומץ קטן של אנשים רוצים לטרפד את תהליך השלום, אנשים שרוצים לפגוע בשני העמים. ומי שפוגע בחפים מפשע, אזרחים ישראלים, פוגע גם בפלשתינים. והנה, עובדה שגם שלושה פלשתינים נהרגו בפיגוע האחרון. כי מי שמשתמש בטרור אינו מבדיל בין אדם לאדם, הוא פוגע בערכים האנושיים, הדתיים והפוליטיים. ובתקופה הזאת כולנו צריכים לקדם את תהליך השלום.

אני מגנה את המעשים הללו וקורא לבני העם הפלשתיני כולם לגנות אותם, וגם לפעול כדי להביא לקץ שפיכות הדמים.

בעניין הצעת החוק הזאת, אנחנו תומכים בהצעת החוק שתביא לסדר מסוים בתפקיד הנשיא בכל מה שקשור בהרכבת ממשלה ובפירוקה.

אבל, אני רוצה להעיר לכבוד נשיא המדינה, מר עזר ויצמן, שתי הערות. הראשונה, אומנם אתה זכית, אדוני הנשיא, בתמיכה רחבה כאן בכנסת, גם בתמיכה שלנו. אני רוצה לומר, שכל חברי הכנסת הערבים, מכל הסיעות, תמכו בך, כי האמנו שתהיה נשיא שיפעל לקידום השלום באזור הזה. אני מצטער שאתה, כבוד הנשיא, מצהיר הצהרות שנוגדות את התפקיד שלך, כאדם שצריך להיות נייטרלי בוויכוחים הפוליטיים בתוך מדינת ישראל.

במיוחד אני רוצה לצאת בביקורת על דברי הנשיא אתמול, שחזר וקרא שוב להפסקת המשא-ומתן, להשהיית המשא-ומתן עם הפלשתינים. אני רוצה לומר לך, אדוני הנשיא, שבכך אתה פוגע בתהליך השלום.

וההערה השנייה. כבוד הנשיא קרא להקמת ממשלת אחדות לאומית. הוא טעה גם בכך שהוא התערב בנושא שאיננו בסמכותו. והוא שוב עושה את התפקיד שהמפלגות צריכות לעשות. הקמת ממשלת אחדות לאומית או לא, זה עניין של המפלגות. זה לא עניין של נשיא המדינה, שבדברים שלו רק מחזק את הימין הישראלי ומחליש את מחנה השלום במדינת ישראל. אני מצטער מאוד על ההצהרות הללו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה לחבר הכנסת דראושה. אני כאן קצת בבעיה. הושמעו דברי ביקורת, לגיטימיים, על נשיא המדינה. אין לנו בעניין זה כללים.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

תיכף יישמעו דברי שבח.

היו"ר ש' וייס:

לפני כן הושמעו דברי שבח על נשיא המדינה, על-ידי הדובר הקודם. כל אחד השעין את דבריו על השקפתו הפוליטית. שימו לב. חבר הכנסת בא-גד שיבח את הנשיא כיוון שההערות של הנשיא מצאו חן בעיניו. חבר הכנסת דראושה ביקר אותו, מכיוון שהשקפותיו לא מצאו חן בעיניו. אין מה לעשות, זה פרלמנט חופשי, ואני בטוח שנשיא המדינה יבין את העובדה הזאת. לאור העובדה שהוא נשיא פעיל מאוד, הוא בוודאי יקבל בהבנה גם את משבחיו וגם את מבקריו. אבל אנחנו בכל זאת מצווים על כבודו. אז לקראת המשך הדיון בואו נתרסן ונמצא אולי דרך אחרת להביע את דעותינו על דבריו. תודה רבה.

חבר הכנסת יוסי אחימאיר, אחריו – חבר הכנסת שלמה בניזרי, ואחריו – אחרון, חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד שר המשפטים, בתחילת דברי אני רוצה לשלוח תנחומים למשפחות השכולות מאתמול ומלפני שבוע, וכן לשלוח איחולי החלמה מהירה ורפואה שלמה לפצועים. סבלם של הפצועים נמשך לאורך ימים ושנים, ואני קורא לעמיתי חברי הכנסת לא לשכוח את הפצועים וללכת לבקר אותם באשר הם.

הצעת החוק הזאת אכן מתבקשת לנוכח חוק-יסוד: הממשלה החדש. אלה הם תיקונים טכניים, שאין כל סיבה שלא לאשר אותם. עם זאת, זה חלק מהאנומליה שבחוק הבחירה הישירה, שלפיו ראש הממשלה נבחר ישירות על-ידי העם, והנשיא – על-ידי הכנסת. אני חושב שנצטרך לחשוב הרבה על המצב הזה.

חברי הכנסת, לא תיקון כזה או אחר יקבע את מעמד כבוד נשיא המדינה, במיוחד לא בעיני העם. תקבע זאת אישיות הנשיא ודרך השתתפותו בדיון הציבורי. היום יש לנו נשיא, חבר הכנסת דראושה, שקשוב לרחשי לב העם, כפי שאני לפחות נוכחתי לדעת אמש גם במקום הפיצוץ בלב ירושלים וגם בחוצות תל-אביב. יש לנו נשיא, לעניות דעתי, עם שיקול דעת, עם יכולת להשמיע בדרך כלל את הדברים הנכונים, במיוחד במצבים קשים ובאירועים נוראים כדוגמת אלה שעברו עלינו בימים האחרונים. יש לנו נשיא שגם מבין את משמעות האחדות הפנימית המתבקשת, ככל האפשר, במדינה שנתונה במצור מתמיד ובאיומי השמדה בלתי פוסקים.

אכן, אדוני יושב-ראש הכנסת, אני רוצה לחזק את הנשיא בדברים שהוא השמיע אמר. הוא אמר: "כולנו ביחד, ימין ושמאל, צריכים לשבת ולחשוב על פתרונות. נגייס את המוחות הטובים והמנוסים במלחמה נגד הטרור ונמצא את הפתרונות הדרושים. תהליך השלום לא יברח". מה לא מקובל בדברים האלה? במה הדברים האלה הם חד-צדדיים? גם הדברים האחרים שאומר הנשיא: "להשעות בינתיים את השיחות עם הפלשתינים ולהחזיר לארץ את צוות המשא-ומתן עם הסורים. שיחכו, ואחר כך נראה מה קורה"; "נדרוש מערפאת לבטל לאלתר את האמנה הפלשתינית" – חזרו ודרשו את זה דוברי הממשלה, דוברי האופוזיציה, והנשיא משמיע את זה. זה אכן בקונסנסוס. אנחנו דורשים לבטל את סעיפי ההשמדה של מדינת ישראל. "לא מעניינים אותי התירוצים שלו, של ערפאת", אומר הנשיא, ובצדק הוא אומר זאת. והוא דורש, גם כן בצדק, לדחות את הפריסה מחדש בחברון. איך אפשר לצאת מחברון ולהפקיר את תושביה היהודים של עיר האבות לחסדי ה"חמאס" ואש"ף? "להודיע לפלשתינים, שהדיונים על הסדר הקבע, שהיו אמורים להיפתח בחודש מאי, מבוטלים" – צודק הנשיא, אני מחזק את ידיו בדברים האלה.

ייתכן, כמו שאמרת, כבוד היושב-ראש, ששבחים שבאים מכיוון פוליטי אחד עלולים להזיק אולי לנשיא – – –

היו"ר ש' וייס:

זה בדיוק מה שיקרה אחרי דברך.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

לא נשיא כעזר ויצמן יירתע ויושפע.

אני קורא לדוברי השמאל והממשלה להיות קשובים להצעותיו ולפניותיו, לאמור: ישבו יחד ימין ושמאל ודברו ותחשבו על פתרונות. השלום לא יברח. אכן, אנחנו רוצים שלום, אבל שלום אמיתי, לא שלום של חללים ויהודים נרצחים. זה גם מה שרוצה הנשיא, ואני מברך אותו על כך.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת יוסי אחימאיר. חבר הכנסת שלמה בניזרי. אחריו יסיים את הדיון בקריאה ראשונה בחוק הזה חברי חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מבחינת מצב הרוח, מצב הרוח הלאומי, אנחנו נמצאים במפלס הנמוך ביותר, אבל אני עדיין, ברוך השם, גאה להיות שייך לאומה היהודית. אני שומע אתמול אותו אחד מה"חמאס" שמתקשר לרדיו ואומר "אל-שהיד". הוא קורא לאחד שרוצח ומפרק את הגופות של האנשים – שהיד. אצלנו היהודים, לאורך כל ההיסטוריה, מי נקרא שהיד, מי נקרא אדם קדוש? –

אדם שמת על קידוש השם, אדם שהיה מוכן למות על הערכים המקודשים של העם היהודי, אבל בדרכו הוא לא לקח את חייהם של אנשים אחרים. פה, אצלם, תראו מה זה קדוש: מי שלוקח חיים של אנשים אחרים, אנשים חפים מפשע, אנשים שהם סבים וסבתות, הורים, נכדים, ילדים. אנשים תמימים שהולכים לעבודתם, באים וקוטלים את נשמתם – אצלם זה נקרא שהיד. זה שהיד? זה שד, זה לא שהיד, אחד שבא ולוקח את חייהם של אנשים אחרים.

ברוך השם, אנחנו גאים להישאר העם היהודי, עם כל הסבל ועם כל היותנו נרדפים. כשהיה הרצח של גולדשטיין, בדיוק לפני שנתיים, עמדנו פה וזעקנו, וכל רבני ישראל גינו את המעשה ואמרו, שחלילה וחס, ובתורתנו הקדושה יש התנגדות לכל מעשה של אלימות ולכל מעשה רצח. לכן אנחנו מצפים שכל אנשי הדת יעשו כך. דיברתי עם חבר הכנסת דראושה ועם חבר הכנסת טלב אלסאנע. הם אמרו לי: בעזה יהיו היום כמה כנסים. אמרתי: עם כל הכבוד לעזה, ערביי ישראל גם הם נפגעו בפיגוע האחרון, גם הם אזרחים, גם הם צריכים לעשות הפגנות של "שלום עכשיו", שעושים הפגנות של 100,000 ו-200,000 אנשים בכיכר-המדינה. אנחנו מוכנים אולי לעזור להם בארגון הכספים, שיביאו 100,000 ערבים, ירימו קול זעקה, ואז אנחנו נהיה בטוחים שבאמת כן רצונם שלא ייפגעו יהודים חפים מפשע.

אתמול הייתי אצל ראש הממשלה, והוא עדכן אותי בכל הנתונים. אמרתי לו: חבל שזה מאוחר, אבל עדיף. בתור אזרח, כששמעתי את דבריך ברדיו, קיבלתי רושם שאתה באמת נחוש בדעתך ששלום היהודים קודם לשלום השלום. זאת היתה ההתרשמות החזקה שלי, בכך שראיתי את הנחישות שלך לבוא ולדכא את ה"חמאס", להציב לערפאת אולטימטום, שאם הוא לא מטפל בנושא ה"חמאס", אנחנו פשוט מפסיקים את השלום.

אני החרפתי את עמדותי, אף שאני נקרא אחד שתומך בתהליך השלום, ואמרתי: אם לא ייפסק תהליך הטרור הזה, אם לא נפסיק לקבור את מתנינו בצורה כל כך מסיבית – אם יש צורך לחזור לעזה ואם יש צורך לחזור לרמאללה, נחזור, אין מה לעשות. אנחנו דיברנו שלום, הם מדברים מלחמה. כך נצטרך לעשות אם המחיר שנצטרך לשלם כל שבוע יהיה המחיר הזה, אם אנחנו באמת מוותרים על השלום הזה.

אבל, מסקנה אחת ברורה בימים טרופים כאלה: אם השם לא ישמור עיר, שווא שקד שומר. נטורי קרתא האמיתיים, נוסף על הצבא, נוסף על השב"כ, נוסף על כל הדברים, אלו הם לומדי התורה. אנחנו בתור יהודים צריכים לחזק: "אל תראי תולעת יעקב". אומרת הגמרא: מה תולעת זו אין כוחה אלא בפה, כך עם ישראל כוחו בתורתו ובתפילתו.

פנייה אחת, אדוני היושב-ראש, לשר החינוך. אתמול שמעתי אותו מבטל מייד את כל שמחת חג הפורים. נכון, צריך לצמצם בדברים בפרהסיה, אבל בחגיגות הפנימיות, בבתי-הספר של הילדים הקטנים, למה ההחלטה השרירותית הזאת מייד לבטל את החגים? אתמול בערב התקיימו במדינת ישראל משחקי כדורסל, אתם יודעים את זה? אלפים הלכו וצעקו: יאללה "בית"ר", יאללה "מכבי". את זה שר החינוך, שהוא ממונה גם על הספורט, לא ביטל. מעניין למה. אם שם זה לא חג יהודי, אי-אפשר לבטל? בשבוע שעבר – ה"אירוויזיון". פנו חברי כנסת והתחננו: תבטלו את האירוע הזה. מול העיניים של כל עם ישראל בטלוויזיה, זה היה מותר יומיים-שלושה אחרי הפיגוע. ועוד כהנה וכהנה. כל הביטולים האלה קצת אומרים דורשני.

אני קורא לכל עם ישראל: אנחנו לא ניתן ל"חמאס" שישבור אותנו ואת החגים שלנו. ברגע שאנחנו נכנעים להם, אנחנו מראים: הנה, כל פיגוע שובר את המוראל שלנו. כל יהודי יחגוג את חג הפורים

בביתו. בפרהסיה צריך כמובן למעט. צריך בוודאי בלשון "גילו ברעדה" – במקום גילה, שם תהא רעדה. השם יתברך יזכה אותנו וימנע מאתנו את כל הפיגועים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת בניזרי.

חברי הכנסת, כדי לאפשר גם לחברי הכנסת לחגוג את חג הפורים, נסיים היום בשעה 15:00, כידוע לכם. ישיבת הכנסת הבאה השבוע תהיה ביום חמישי מן הבוקר עד הלילה.

חבר הכנסת שלמה בוחבוט – האחרון בקטע הזה של הדיונים שלנו.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הלב דואב, כואב. כאיש שבא ממעלות אני זוכר את התמונות של אותם מרצחים, את הזוועות, איך הוציאו את הילדים הפגועים קשות. זה מה שראינו באוטובוסים האלה. כל אחד בעם ישראל שואל הרבה שאלות: האם זה השלום שאנחנו רוצים? האם עם אותם מרצחים, שהם לא בני אדם, הם חיות טרף, האם אתם אפשר לדבר, האם אתם אפשר להמשיך לעשות עסקים?

יוסף אחימאיר (הליכוד):

למה נותנים למרצחי מעלות לחזור לארץ?

שלמה בוחבוט (העבודה):

בינתיים אף אחד עוד לא חזר. חבר הכנסת אחימאיר, אני התנגדתי ואתנגד וגם אעשה הפגנה, אם יהיה צריך, כי אני חושב שרוצחים מהסוג של חוואתמה וחבריו לא צריכים להיכנס לשום מקום במדינה הזאת.

שמחתי לשמוע – אומנם קצת באיחור – את החלטות הממשלה. אני חושב, שאת השלום לא צריך להפסיק, את המשא-ומתן לא צריך להפסיק, אבל צריך להיכנס ולהכות בהם עד חורמה. אותם "חמאסניקים" ואותו "ג'יהאד אסלאמי" צריכים לדעת, שזרועה של מדינת ישראל היא זרוע ארוכה ביותר והכוח של צה"ל ושל מערכת הביטחון לא נפל. נהפוך הוא. צריך לחזק את כל המערכות האלה ולתת להן את חופש הביטוי.

אני מקווה, אדוני השר דוד ליבאי, שאת החלטות הממשלה מאתמול נראה בשטח, כי חייבים לראות אותן בשטח. העם מצפה לתגובה, וחייבת להיות תגובה. אותם מרצחים חושבים שעם ישראל נמצא בנסיגה, שעם ישראל נמצא עכשיו בהתקפלות והתגוננות.

אני יודע, אני נמצא בשטח. כראש עיר של יישוב יהודי-ערבי פנו אלי אתמול ראשי הערבים מהגליל לעשות הפגנה ביום ראשון הקרוב; גם יהודים וגם ערבים צריכים להקים קול זעקה. מכאן, מדוכן הכנסת, אני פונה לכל ערביי ישראל. אני יודע שהיום אתם עם הראש למטה. תצאו לרחובות, תפגינו ותרימו קול זעקה. אותם קאדים, כפי שאמר חבר הכנסת בניזרי – כמו שהרבנים גינו פיגועים שהיו בעם הפלשתיני, אותם קאדים צריכים לגנות את הרוצחים הנתעבים האלה שמצפים להגיע לגן-עדן. הם יגיעו לגיהנום, לגיהנום ולגיהנום.

אדוני היושב-ראש, אני כבר מסיים. ביום ראשון היה אמור להיות בכרמיאל כנס, פאנל, של פריימריס, של מפלגת העבודה. בגלל האירוע הזה החלטנו להפוך את האירוע ביום רביעי להצדעה לאחדותה של ירושלים ולהשתתפות בצערם של כל הנפגעים, של הפצועים ושל הנרצחים, כי דווקא בעת הזו כולנו צריכים לעשות יד אחת ולהוכיח שירושלים מאוחדת ולעולם לא תחולק.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת שלמה בוחבוט.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון מס' 3), בקריאה ראשונה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון מס' 3)

לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

תשעה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע, שהצעת חוק זו אושרה בקריאה ראשונה, והיא עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להמשך הטיפול הפרלמנטרי. תודה רבה, רבותי.

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 56) (הרכב ועדת שחרורים), התשנ"ו-1996

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

הסעיף הבא: הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 56) (הרכב ועדת שחרורים), התשנ"ו-1996, בקריאה ראשונה. אדוני שר המשפטים, נא להציג את הצעת החוק.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, סעיף 50(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, קובע: "ועדת שחרורים תהיה של שלושה, והם – (1) שופט בית-משפט מחוזי שמינה שר המשפטים, והוא יהיה יושב-ראש הוועדה; (2) נציב בתי-הסוהר או בא-כוחו; (3) רופא או מחנך שמינה שר המשפטים". החוק המוצע נועד להגדיל את היצע השופטים שניתן למנות כיושבי-ראש ועדת שחרורים – המציאות לימדה כי ההיצע אינו מספיק.

על מנת לחלק את העומס המוטל על שופטי בתי-המשפט המחוזיים בניהול הדיונים בוועדות השחרורים, תפקיד המוטל עליהם מעל ומעבר לתפקידם הרגיל, בין שופטים רבים יותר, אנו מציעים, כי יהיה ניתן למנות גם שופט בית-משפט השלום כחבר ויושב-ראש ועדת שחרורים, ולא רק שופט בית-משפט מחוזי. כך יגדל מאגר השופטים ששר המשפטים רשאי למנות כיושבי-ראש ועדות השחרורים, מלאכת מינוי הוועדות תתייעל, והנטל המוטל כיום על שופטי בתי-המשפט המחוזיים בלבד יתפזר על פני שופטים רבים יותר, ולפיכך יוקל.

אני מרשה לעצמי להוסיף, כי לאחרונה אירע לא פעם שלא היה ניתן לערוך ישיבה של ועדת השחרורים במועד בשל אי-יכולת להביא שופט שיכהן כיושב-ראש הוועדה. השופטים עמוסים, הם יושבים בבתי-המשפט שלהם, בתי-המשפט המחוזיים, הם צריכים להתפנות מיום עבודה כדי לשבת בראש ועדות שחרורים. הסתבר שהעומס על ועדות השחרורים הוא רב, ואינני רוצה להשלים עם התופעה שאסירים ממתינים לבוא לפני ועדת שחרורים כדי שהיא תדון באפשרות שחרורם לקראת סיום ריצוי שני-שלישים מתקופות המאסר, והנה בשל אי-יכולת לגייס שופט למלאכה ולתפקיד נכבד זה הישיבה לא נערכת, האסירים ממתינים, וקרה גם שהמתינו בחלוף שני-שלישים מתקופות מאסרם.

מה שעשינו לאחרונה הוא, שמינינו שופטי שלום לכהונת שופטים בפועל של בתי-משפט מחוזיים אך ורק כדי שיהיו מוסמכים לשבת בראשות ועדות שחרורים. אבל אין סיבה לעשות כן. היום אין שום סיבה ששופטי השלום לא ישבו בראש ועדות השחרורים. אדרבה, עם הפעלת בתי-משפט מינהליים כחלק מבתי-המשפט המחוזיים מוטב, לדעתי, ששופטי שלום יכהנו כיושבי-ראש ועדות שחרורים, ואם רוצים לתקוף את החלטתם, במקום לפנות לבג"ץ יהיה ניתן לפנות לבתי-המשפט המינהליים בעתיד.

לכן, כפי שאמרתי, כדי לייעל את העבודה אני מבקש מכם להסמיך למעשה את שר המשפטים – וזאת על דעת כבוד נשיא בית-המשפט העליון – להסמיך שופטים של בתי-משפט השלום לכהן כיושבי-ראש ועדות השחרורים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשפטים. חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון בהצעת החוק. רשימת הנואמים סגורה. לכל נואם שלוש דקות. נואם שלא יהיה נוכח במליאה בהיקרא שמו לא יוכל לנאום. אני מזמינה את חבר הכנסת אלי גולדשמידט – אינו נוכח. חבר הכנסת רחבעם זאבי – אינו נוכח. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יורם לס, ואחריו – חבר הכנסת פני בדש.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, כבוד שר המשפטים, ודאי שההצעה היא טובה, להקל את הנטל.

אני רוצה לספר לך, שר המשפטים, שאתמול הוזמנתי לעדות בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב. אני רוצה לומר לך, הזדעזעתי ממה שראיתי. בקומה שישית, אולם המשפטים מלא עד אפס מקום בקהל. התיקים מגיעים בטונות, בכמויות. השופטת נאלצה לרוץ מתיק לתיק. אין זמן לשמוע. אני חושב שכך הצדק לא יכול להיעשות. לא היה זמן לשמוע אף אחד והמהירות חגגה. אני לא מאשים את השופטת. היא עמדה בפני משימה בלתי אפשרית. הספסלים היו מלאים, עמדו במעברים, עמדו ליד הדלת, סגרו את הדלת שלא ייכנסו עוד כי המעברים היו מלאים. איך אפשר באווירה דחוסה כזאת לעשות צדק?

לכן הצעתך בוודאי טובה – היא לא נוגעת לזה – ובהזדמנות זו אני מבקש לבדוק להקל על השופטים, פחות תיקים, עם כל המשמעות של הדבר, ובלבד שהצדק ייעשה ולא מתוך לחץ אימים. קשה לי לתאר לך את האווירה שהיתה שם.

בינתיים קיבלתי פה באיתורית ידיעה שתעניין את הקהל. בעוד אנחנו מדברים היה פיגוע דקירה בחברון. נפצעו שני אנשים. אני לא אקרא את שמותיהם, אף שהודיעו באיתורית, שמא המשפחות לא יודעות על כך. שני היהודים שנדקרו מצבם בינוני.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד, אתה חושב שאתה עושה עכשיו מעשה אחראי? סליחה שאני מעירה לך.

יוסף בא-גד (מולדת):

סליחה?

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה חושב שאתה עושה עכשיו מעשה אחראי?

יוסף בא-גד (מולדת):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה בטוח?

יוסף בא-גד (מולדת):

את רואה ששמות לא קראתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמות לא קראתי, אבל יצרת חרדה אצל המוני אנשים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני פונה שוב לראש הממשלה, שיבטל את החלטתו לפרוס מחדש את צה"ל ולפנותו מחברון. אני מבקש משר המשפטים להעביר את פנייתי האישית לראש הממשלה, אחרי פיגוע דקירה בשני יהודים בחברון, ואנחנו יודעים את החששות והפחד. אני חוזר ומבקש לדחות את הפינוי של צה"ל, מפני שיהודי חברון יקרים לכולנו. איש לא ייקח עליו אחריות למאורעות תרפ"ט חוזרים בחברון. אנא, יש נושאים שהם מעבר לוויכוח. כמו שאנחנו דוממים ואבלים בימים אלה אחרי הפיגועים, אנחנו מבקשים שחברון תוצא מעבר לכל ויכוח, ועד שיהיה בטוח שיש שלום אמיתי, ועד שתוחלף הממשלה, לעכב את הפריסה מחדש של צה"ל מחברון. כי בנפשנו הדבר.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יורם לס, חבר הכנסת פני בדש, חבר הכנסת חגי מירום, חבר הכנסת מיכאל איתן, חבר הכנסת רון נחמן, חבר הכנסת בנימין טמקין – אינם. חבר הכנסת דוד מנע, בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני דקות מספר דיבר פה חבר הכנסת אלסאנע וכולו הוד והדר על מצעדי שלום פיקטיביים שיש היום ברצועת-עזה. הפעילות של ערפאת וחבריו ברצועת-עזה איננה מספקת, היא זדונית ואיננה מאתרת את הגרעין הגדול של ה"חמאס" שנמצא שם. כבר הזכירו מהדוכן ידיעה שעוברת גם בכנסת, נושא של פיגוע הדקירה בחברון, שם נפצעו שני ישראלים, אחד במצב בינוני ואחד במצב קשה. לא הספקנו לעכל את הפיגועים האיומים שהיו בשבוע האחרון ואתמול, והנה עוד דקירה, כאשר בעזה מנהלים מסעות של שלום כביכול, של תנועת ה"פתח", בראשותו של ערפאת.

נגד ה"חמאס" צריך לנהל מלחמה, ובמלחמה הזאת, אם ירצו הפלשתינים להראות מחויבות מסוימת לתהליך של שלום, הם צריכים לעצור מייד את פעילי הזרוע הצבאית של ה"חמאס". הם מכירים אותם, יודעים מי הם, יודעים היכן הם נמצאים. היום קראתי גם ציטוט של ראש הממשלה שאומר, שערפאת בא ואמר לו, שה"מהנדס" בכלל נמצא בסודן והוא לא ידע שהוא מתחת אפו בעזה, שם השיגה אותו ידן הארוכה של זרועות הביטחון שלנו. לכן, כאשר אני בא ואומר שאפשר לעשות הרבה נגד הטרור, זה אומר שצריכים אופנסיבה, מתקפה כוללת, נגד ה"חמאס", נגד הטרור, כפי שצה"ל יודע לעשות, כפי שהשב"כ יודע לעשות. רק אם יעשו את הדברים האלה זאת תהיה מלחמה אמיתית. בטרור והדברתו.

חבל שזה נעשה מאוחר מדי. אני מברך על הצעדים הללו, אבל אני חושב שהם נעשים קצת מאוחר מדי, כי אילו נקט צה"ל לפני שבועות מספר יוזמה נגד אותה זרוע צבאית של ה"חמאס", הוא יכול היה להגיע אליהם, לאתר אותם, להרוג במ ולעצור אותם. התשתית הזאת היא תשתית שחייבים לחסל אותה, ויפה שעה אחת קודם. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת לנדאו, חברת הכנסת בלומנטל, חבר הכנסת שלום, חבר הכנסת הירשזון, חברת הכנסת מאור, חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת ויינשטיין, חברת הכנסת ארד, חברת הכנסת גוז'נסקי, חבר הכנסת אלול, חבר הכנסת ביבי, חבר הכנסת גפני, חבר הכנסת רענן כהן – אינם נוכחים. חבר הכנסת אסעד אסעד, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, אני מנצל את ההזדמנות הזו שניתנה לי כדי להשתתף בצערן של המשפחות השכולות שאיבדו את יקיריהן גם באירוע של אתמול וגם באירוע שהיה לפני שבוע ולאחל החלמה מהירה לפצועים.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, שגם אתמול וגם לפני שבוע ניסיתי להיכנס לכלי התקשורת, לדבר בשמי ובשם העדה הדרוזית, להשתתף בצערן של המשפחות ולהביע שאט נפש מהפעולות הטרגיות האלה שמתבצעות בלב לבה של ירושלים, אבל ללא הצלחה. כי לתקשורת יש אליטה מיוחדת, יש פוליטיקאים מיוחדים, והיתר אינם חשובים ואין חשיבות לדעתם. אני מודה שהיום יש לנו, במסגרת הדיונים בכנסת, ערוץ-33, שמסדר לבתים במדינת ישראל, ובו ניתנה לי ההזדמנות להביע צער ולאחל החלמה לפצועים.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, זה שמבצע את הטרור, זה שהגיע לאוטובוס, שאיבד צלם אנוש, אינו עובד בחלל ריק. הוא לא יכול לעבוד בחלל ריק. סביבו יש מערכת שלמה שבצעם מתקיימת בשטח, ולא צריך להיות ראש אמ"ן או ראש השב"כ כדי לדעת שהיא קיימת, והיא קיימת.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אסעד, אתה היית אלוף-משנה בצבא, אתה מכיר את העניין הזה.

אסעד אסעד (הליכוד):

הייתי אלוף-משנה בצבא ונלחמתי ונאבקתי עשרות שנים.

היו"ר ע' עלי:

בערבה.

אסעד אסעד (הליכוד):

בטרור, בגבולות מדינת ישראל ומעבר לגבול. שמעתי את תוכנית הממשלה, ואני מברך על כך, אבל הפתרון הוא לא זה שיעלו חיילים לאוטובוסים. כי מי שהצליח להיכנס לאוטובוס עם פצצה יכול להפעיל אותה. מי שהגיע לתחנת אוטובוס עם פצצה יכול להפעיל אותה. קו התפר בירושלים פרוץ, ואי-אפשר לסגור אותו – לא הרמטית, לא עכשיו וגם לא אם ישימו גדרות. זה כמו לתת "אופטלגין" לחולה במחלה ממארת. טרור מטרתו אחת: ליצור בתוך האוכלוסייה כולה פחד, לזרוע בהלה. לצערי הרב, הם מצליחים בכך. מי שצפה אתמול באוטובוסים הריקים שמסתובבים בירושלים ובראיונות בתקשורת עם אנשים שפחדים, ובצדק, לעלות על אוטובוס, רואה שמטרת הטרור הושגה.

לכן באים היום עם פתרונות איך למנוע מהם לעלות על האוטובוסים. לא יכולים לעשות זאת. צריך לפגוע באלה במקומות שהם נמצאים בהם. רק כך אתה יכול למנוע מאותם מפגעים לצאת מהשטח. אבל לא יכול להיות – ואני מברך על כך שמסתובבים חיילים בקו התפר, בקרבת האוטובוסים ובתחנות ההסעה למיניהן, אבל זה לא יכול לפתור את הבעיה מהשורש. צה"ל, שהצליח מאז הקמת המדינה להגיע לכל המקומות ולכל הבסיסים ולכל הבתים, עם יכולת אדירה לפגוע במטרות נקודה,

גם בביירות, גם במקומות אחרים, והצליח לשחרר את המטוס עם החטופים מאנטבה – ודאי שהוא יכול לפגוע בתשתיות שנמצאות בקרבת מקום.

לכן הפתרון הוא, אדוני היושב-ראש, ללכת לפגוע בתשתיות הקיימות. אני אומר עוד הפעם, לא צריך להיות איש מודיעין ולא צריך להיות בשב"כ כדי לדעת שזה קיים. רואים זאת יום-יום. שומעים על כך יום-יום. קח את העיתונות ותקרא, זה מופיע; לא העיתונות העברית דווקא, גם העיתונות האחרת. תצפה גם בטלוויזיה.

היו"ר ע' עלי:

מה מופיע?

אסעד אסעד (הליכוד):

תשתיות ה"חמאס", ארגוני הטרור למיניהם, "הג'יהאד האסלאמי", מסתובבים חופשיים, יודעים עליהם, נמצאים בשטח, גם הבסיסים שלהם, ועושים מה שעושים. לא יודעים את זה? יודעים. אם יודעים, צריך לפגוע באלה ששולחים אותם מטורפים שמגיעים אלינו, ולא לשלוח רק חיילים להסתובב בתוך האוטובוסים או ברחבי ירושלים. זה לא יפתור את הבעיה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת אסעד אסעד. לצערי, אין לי מחליף ולא אוכל לשאת דברים. אני מקווה שבהצעת החוק הבאה ימצא מחליף ואוכל לומר דברים אחדים.

האם שר המשפטים מבקש לומר דברים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אפשר לעבור להצבעה, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

היה צלצול להצבעה.

רבותי, אנחנו מצביעים על הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 56) (הרכב ועדת שחרורים), התשנ"ו-1996, בקריאה ראשונה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 56) (הרכב ועדת שחרורים), התשנ"ו-1996, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

ארבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק אושרה פה-אחד, והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אנחנו ממשיכים בסדר-יומנו: הצעת חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) (תיקון), התשנ"ו-1996, בקריאה שנייה וקריאה שלישית. יושב-ראש ועדת הכספים אמור להציג את הצעת החוק. הוא איננו. גם את הצעת חוק ההגבלים העסקיים (תיקון מס' 2) צריך להציג יושב-ראש ועדת הכספים. חברת הכנסת נעמי חזן – אינה נוכחת. יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה – אינו נוכח. חבר הכנסת דוד מגן – אינו נוכח. יושב-ראש ועדת הכנסת – אינו נוכח.

רבותי, אני מבין שאנחנו יכולים לנעול את הישיבה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אולי נעשה הפסקה. נראה שאנשים לא הסתגלו ללוח הזמנים.

היו"ר ע' עלי:

כבוד השר, לפי הלוח האלקטרוני הנוכחות היא רבה.

אני איענה לפניית השר, שלא יגידו שהאופוזיציה מנסה לחבל בעבודת הממשלה. נעשה הפסקה של עשר דקות. אני מבקש לדאוג במשך עשר הדקות הקרובות, שמי שצריכים להביא את החוקים יהיו נוכחים כאן.

אני מכריז על הפסקה.

(הישיבה נפסקה בשעה 11:53 ונתחדשה בשעה 12:08).

הצעת חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) (תיקון), התשנ"ו-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אורון, הדרך הנכונה היתה לנעול את הישיבה. היום גם תענית אסתר וערב פורים, יש קריאת מגילה, ואנשים באים מרחוק. אבל התחשבתי בדרישות של הממשלה, הבנתי שיש כאן חוקים שחייבים להעביר אותם ולא רציתי לחבל או לפגוע בעבודת הממשלה. לכן הכרזתי על הפסקה. אבל אני חושב, שכל מה שהיה כאן – זה פשוט לא תקין ולא יפה. אלה לא נוהלי עבודה נכונים של כנסת, שבאים, מבקשים ופונים, ואיש מבין אלה שצריכים להציג את החוקים לא נמצא כאן. זה לא מוסיף כבוד לכנסת, לעבודתה וליוקרתה. לכן, הפעם נהגתי לפנים משורת הדין. אני מקווה שבהמשך לא ניתקל בתופעות כאלה, שחברי כנסת שאמורים להציג חוקים, לא ימצאו כאן.

הנושא הוא: הצעת חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) (תיקון), התשנ"ו-1996, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) (תיקון), התשנ"ו-1996, שמקורו בהצעת חוק פרטית של חבר הכנסת רענן כהן, שלקח על עצמו לטפל בתיקוני חקיקה הקשורים לחיילים משוחררים ועוד כהנה וכהנה חוקים.

החוק קובע, שחייל לא יקבל תגמולים אם החבלה לא אירעה תוך כדי עיסוקו של החייל בעבודה, בעיסוק או בפעילות ספורטיבית, אשר נהוג לקבל עבורם תמורה, בין בכסף ובין בשווה כסף, בין שאושרו כדין לפי פקודות הצבא ובין שלא אושרו, בין שבפועל ניתנה תמורה כאמור ובין שלא ניתנה תמורה. קביעה זו לא תחול על עבודה שאושרה על-פי פקודות הצבא מטעמים של מצוקה כלכלית קשה.

אני מבקש מחברי הכנסת לאשר את החוק בקריאה שנייה ושלישית. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה ליושב-ראש ועדת הכספים. חבר הכנסת גדליה גל, אני מבין שכשנותנים לו את האישור לעבוד בעבודה נוספת כתוב בפירוש שזה בא מטעמים של מצוקה כלכלית, ויש דבר כזה בפקודות הצבא.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) (תיקון), התשנ"ו-1996, בקריאה שנייה. לסעיף 1 אין הסתייגויות. מי בעד סעיף 1 – יצביע.

הצבעה מס' 4

בעד סעיף 1 – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

חמישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, החוק אושר בקריאה שנייה.

מי בעד הצעת החוק בקריאה שלישית – יצביע.

הצבעה מס' 5

בעד החוק – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) (תיקון), התשנ"ו–1996, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

ארבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק אושרה.

הצעת חוק ההגבלים העסקיים (תיקון מס' 2), התשנ"ו–1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעת חוק ההגבלים העסקיים (תיקון מס' 2), התשנ"ו–1996. יושב-ראש ועדת הכספים, בבקשה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק המונחת לפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית עניינה תיקון של חוק ההגבלים העסקיים בכל הנוגע לניצול מעמד לרעה של מונופול.

לפי חוק ההגבלים העסקיים, יש סמכות לממונה על ההגבלים העסקיים לקבוע הוראות שונות המתייחסות למונופול, לפקח עליו על מנת למנוע פגיעה בציבור.

התיקון המוצע מרחיב את סמכויות הממונה ומאפשר לו לקבוע מתי מונופול מנצל לרעה את מעמדו – למשל, קובע רמת מחירים בלתי הוגנת, מתנה התקשרויות בתנאים שונים וכו'. משקבע הממונה שהמונופול מנצל לרעה את מעמדו, עומדת קביעה זו לערעור מצד המונופול בפני בית-הדין להגבלים עסקיים. במסגרת הערעור מוצע, שנטל הבאת הראיות בעניין זה יוטל על המונופול ולא על הממונה.

תיקון נוסף קובע, כי ניצול לרעה של מעמד המונופול מהווה עבירה פלילית. כמו כן נקבע, כי בית-הדין להגבלים עסקיים יוכל לתת צו מניעה זמני נגד המונופול להימנע מביצוע עבירות על-פי החוק.

אני מבקש להביא את הצעת החוק, כאמור, לקריאה שנייה ושלישית. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת גדליה גל. אני מבין שיש כאן שני מסתייגים, חברי הכנסת אריאל ויינשטיין וסילבן שלום. הם אינם נוכחים. הואיל ושני המסתייגים אינם נוכחים, לא צריך להצביע על ההסתייגויות שלהם.

לכן, אנחנו מצביעים על הצעת חוק ההגבלים העסקיים (תיקון מס' 2), התשנ"ו-1996. להצעת החוק ארבעה סעיפים. מי בעד ארבעת הסעיפים בקריאה שנייה – יצביע.

הצבעה מס' 6

בעד סעיפים 1-4 – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 1-4 נתקבלו.

היו"ר ע' עלי:

חמישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק אושרה בקריאה שנייה.

מי בעד הצעת החוק בקריאה שלישית – יצביע.

הצבעה מס' 7

בעד החוק – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק ההגבלים העסקיים (תיקון מס' 2), התשנ"ו-1996, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק אושרה בקריאה שלישית.

הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 28), התשנ"ו-1996, בקריאה שנייה וקריאה שלישית. חברת הכנסת חזן – אינה נוכחת. הנושא נמחק מסדר-היום. מזכיר הכנסת, שלא תהיינה אי-הבנות.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 9), התשנ"ו-1996, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה – אינו נוכח. הנושא נמחק מסדר-היום.

הצעת חוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור הסכם ומעמד היילוד), התשנ"ו-1996, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה – אינו נוכח. הנושא נמחק מסדר-היום.

הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון מס' 15), התשנ"ו-1996, קריאה ראשונה. שר האוצר אינו נוכח. הנושא נמחק.

הצעת חוק מיסוי תשלומים ביום בחירות, התשנ"ו-1996

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' עלי:

הצעת חוק מיסוי תשלומים ביום בחירות, התשנ"ו-1996, קריאה ראשונה.

רענן כהן (העבודה):

אני יכול לנמק את זה?

היו"ר ע' עלי:

בבקשה. רבותי, היות שכבר פעם אחת עשינו הפסקה, ומי שמציג את החוקים אינו נוכח, אני מודיע כעת, שלא תהיינה אי-הבנות, אני לא אאפשר להעלות את העניינים האלה. הנושאים נמחקו מסדר-היום.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד.

הצעת החוק הזאת היא בעצם הצעת חוק משותפת של כל סיעות הבית בנושא יום בחירות. הגענו להסדר עם האוצר ועם כל הנוגעים בדבר, שלא יחול המיסוי הכלול שמתחייב בחוק, כלומר, לפטור את המפלגות מהמיסוי.

אני מבקש להביא את הצעת החוק להצבעה ולאשר אותה כדי שנוכל להביא אותה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית ובכך לקדם את מערכת הבחירות. אני מודה לך מאוד, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת רענן כהן.

הואיל ואת הצעת החוק של הממשלה צריך להציג שר האוצר, והוא אינו נוכח, אני מבקש להעביר את זה ליום חמישי.

הצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון מס' 2) (הגדרת גוף ציבורי), התשנ"ו-1996, קריאה ראשונה, של חבר הכנסת דוד מגן – אינו נוכח.

הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 14) (ביטול עבודות פרטיות), התשנ"ו-1996, קריאה ראשונה, של קבוצת חברי כנסת. חבר הכנסת דוד מגן – אינו נוכח.

הצעת חוק משכן הכנסת ורחבתו (תיקון מס' 8), התשנ"ו-1996, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יושב-ראש ועדת הכנסת – גם כן אינו נוכח.

רבותי, ישיבה זו נעולה. הישיבה הבאה תתקיים, אם ירצה השם, ביום חמישי, ט"ז באדר התשנ"ו, 7 במרס 1996, בשעה 10:00. אני מאחל לכולם חג שמח.

הישיבה ננעלה בשעה 12:20.